

Szám	
40	Az állások Görznel
41	Vilmos császár Romániában (2 kép)
41	Hadak útja az Ojtozi szorosban. — A Casinu-völgy. <i>Baranski</i> rajzai
41	Egy gyalogezred átmege egy folyón
41	Ellenséges gránát becsapása a Karsztón
42	Lángvetők működésben
42	Gőzfelhőben előnyomulási rohamca pat.
43	Őel-sziget megszállása a németek által (4 kép)
43	Kis vasút építése az arcvonalra
44	Kilátás Tolmein felé
44	Előretörésünk Olaszországban (14 kép)
45	A király látogatása Pólaban
46	Az olaszok átáztok nek hozzánk, mikor szelőkötők állásukat
46	Német vadászok pihenője egy szoros úton
46	Krauss Alfréd tábornok vezérkari főnökével
46	Elpusztult olasz állások Flitech mögött
46	Az udinei pályaudvar a város elfoglalása után
46	Királyunk és Vilmos császár az olasz fronton

Szám	
47	A királyi pár körúton a délnyugati fronton
47	Védekezés a repülőök ellen Velencében (2 kép)
47	A budapesti háziezred hőstettének színhelye. <i>Baranski</i> rajza
47	A visszafoglalt Görzben (2 kép)
47	Előnyomulásunk Olaszországban (5 kép)
47	Átkelésünk a Tagliamentón
48	A laguna-vidéken
48	Gróf Tisza István ezredes a fronton tisztjeivel
48	Egy olasz repülő bombájától megsérült ház Portogruaróban
48	Olasz municziós raktár Palmánovában
48	Magyar csapatok átvonulása Motta di Livenzán
49	Az aquilejai harangtorony. — A veneczei síkságon. — Gabonaőrés
49	Olaszok által emelt emlékoszlop a Monte S. Michelén
49	Grádó főtere a visszafoglalás után
49	A primolanói völgyzáróban
50	Boroveics vezérezredes és segítőitárai
50	Zádor rajzol Olaszországban
50	Zsákmanlyolt olasz ágyúk
50	San Giovanni romjai

B) SZÖVEG.

Lap	
14-834	1. Regények, elbeszélések.
14-834	Az amazonkirálynő. Regény. Irta <i>Pekár Gyula</i>
18-560	A marquisó szerelmes levelei. Irta <i>Braun Lily</i>
62	Arabszolganó. Elbeszélés. Irta <i>Szekula Jenő</i>
95	Nem szól a esengő. Elbeszélés. Irta <i>Havas Alizs</i>
158	Csendes falusi ablak. Elbeszélés. Irta <i>Szederkényi Anna</i>
189	A Gondviselés. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
229	Hadipiktör naplója (képekkel). Irta <i>Juszkó Béla</i>
306	A csues nép
306	A járó
378	Bakanóta
424	Hendru ezredes. Elbeszélés. Irta <i>Gagyhy Dénes</i>
424	Melyik erősebb. Elbeszélés. Irta <i>Bán Ferencz</i>
258	Judit. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
274	Aróza. Elbeszélés. Irta <i>Gagyhy Dénes</i>
288	Golub Kristóf tragédiája. Elbeszélés. Irta <i>Bán Ferencz</i>
322	Verbénai, vagy egy pesti polgár megterése. Irta <i>Krády Gyula</i>
354	A professor. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
371	Tíz perc szünet. Elbeszélés. Irta <i>Balázs Sándor</i>
384	Judit. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
417	A vásár. Elbeszélés. Irta <i>Balla Ignác</i>
434	Esteli békítés. Elbeszélés. Irta <i>Laczkó Géza</i>
482	Staniszlau-i emlék. Elbeszélés. Irta <i>Barta Lajos</i>
530	A pók. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
546	A fölkelő. Elbeszélés. Irta <i>Maciejewsk Ignác</i>
566-630	Károly
576	A vadászat. Elbeszélés. Irta <i>Balázs Sándor</i>
594	Romcsa. Elbeszélés. Irta <i>Berkes Imre</i>
610	A bivalyos ember. Elbeszélés. Irta <i>Szederkényi Anna</i>
646-842	A dollárkirályságok története. Elmondja <i>Balla Mihály</i>
674	A világ megismerése. Elbeszélés. Irta <i>Barta Lajos</i>
722	Atyám hazatért. Elbeszélés. Irta <i>Lakatos László</i>
755	Vasúti kaland. Elbeszélés. Irta <i>Nagy Lajos</i>
770	A vöröshajú özvegy. Elbeszélés. Irta <i>Török Gyula</i>
786	Találkozás. Elbeszélés. Irta <i>Bán Ferencz</i>
801	Elvesztett völgy. Elbeszélés. Irta <i>Berkes Imre</i>
824	Balzac? Elbeszélés. Irta <i>Lakatos L.</i>
836	Momsenich Keresztély. Elbeszélés. Irta <i>Bán Ferencz</i>
303	2. Költemények
479	<i>Balla Ignác</i> : Ki az...? <i>Luftbalon</i>

Lap	
817	<i>Balla Ignác</i> : Veled — örökre
91	<i>Bodor Aladár</i> : A halál pókhálója
271	Kettős rendek
543	<i>Dutka Ákos</i> : Oh anyám
75	<i>Farkas Imre</i> : Bölcsődal
656	1915 Január
656	1917 Augusztus
219	<i>Haraszthy Lajos</i> : A Topesiderben
203	<i>Jakab Ödön</i> : Szilánkok
351	<i>Járay-Horváth Elmér</i> : Búcsuzás
559	Vágyódás
735	Naplemente
767	<i>Jékay Aladár</i> : Öregem
591	<i>Kosztolányi Dezső</i> : Sakkozunk egyszer
835	<i>Szénrajz</i>
139	<i>Lampérth Géza</i> : Az első levél
155	<i>Lenkei Henrik</i> : A messzelátó
463	Pályaudvarom
447	<i>Lévay József</i> : Miért?
335	<i>Mikszáth Albert</i> : Versek
623	<i>Peterdy Andor</i> : A madár fia
255	<i>Petri Mór</i> : Szonettek
415	<i>Ráday Tivadár</i> : Erdi macrológ
107	<i>Sajó Sándor</i> : Jövedő
123	Nándorfehérvár visszafoglalása 1717 augusztus 18-án (képekkel). <i>Marozsi Henrik</i>
751	Novemberben
719	<i>Szép Ernő</i> : Ki tudja
719	Repülés
43	<i>Vargha Gyula</i> : Hóolvadás
219	Szülőhegyem
287	Dalolj
495	A tavaszi fagyok
703	Pásztoróra (Verlaine)
799	A sík végtelen (Verlaine)
817	Álmomban
825	Bús szél zokog
783	<i>Várnai Zecni</i> : A végtelenben egy napot
375	<i>Vértessy Gyula</i> : Vers egy vén karoszekről
687	Szomorú versek
2	3. Élet- és jellemrajzok.
15	A koronás király
62	<i>Pekár Gyula</i> (arezképpel)
66	<i>Briand Arisztid</i> (arezképpel)
110	<i>Békassy Ferencz</i> (arezképpel)
142	<i>W. Wilson</i>
146	Arany János születésének százéves évfordulójára (képekkel)
172	A rajzolató Arany (képekkel)
178	<i>Szurmay</i> (arezképpel)
228	<i>Ambrus Zoltán</i> (arezképpel)
418	<i>Arz Arthur</i> (arezképpel)
466	Arany János gyermekkorából. <i>Gyöngyösi László</i>
480	Kanczellár-változás Németországban (arezképekkel)
508	Az orosz Gambetta (arezképpel)
624	<i>Lévay József</i> — <i>Gyulai Pál</i> (képekkel)
639	<i>Lévay József</i> — <i>Tompá Mihály</i> (képekkel)
640	<i>Tompá Mihály</i> és <i>Böszörményi Katalin</i> (képekkel)

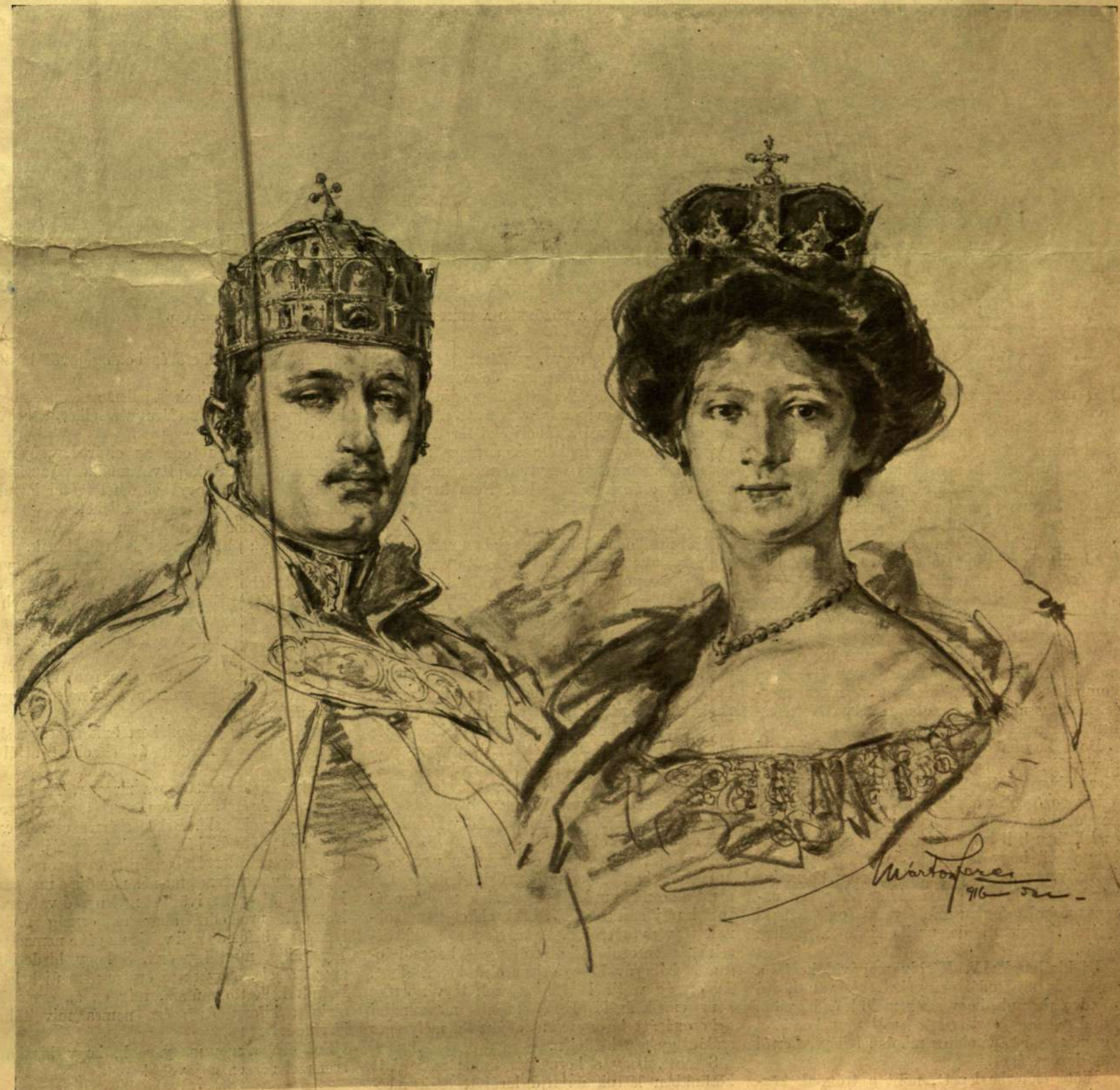
Szám	
50	Elfoglalt olasz páncélos útegek (2 kép)
51	Olasz templomok a háború alatt (4 kép)
52	Magyar bakák egy német csapat karácsonyfájánál
52	Királyunk a mohácsi csatában hőstettségében emelt emlék felavatásán
52	Olmitzben
52	Az elmenekült olaszok által felgyújtott marha-istálló romjai
52	Sebesúti katona elszállítása egy magaslatti állásból
52	Harcok az olasz hegyek közt
52	Móricz Zsigmond hídrézek Cervignar órán
52	A megszállott Északolaszországtól (4 kép)
52	Verdun környékének térszínrajza
52	Capataink Motta di Livenzában
1	VII. Vegyes tárgyak, illusztrációk, térképek, hasornások, stb.
1	<i>Zita királyné</i> koronázási díszruhája
1	<i>Diszmagyar</i> nő öltözékek a koronázáson
7	<i>Kisfaludy-Társaság</i> Arany-ünnepéről <i>Lévay József</i> nek küldött üdvözlő-irat
9	<i>Arany János</i> rajzai (2 kép)
14	<i>Juszkó Béla</i> rajzai «A csues népi» című cikkekhez (2 rajz)

Szám	
19	<i>Juszkó Béla</i> rajzai a «Járőr» című cikkekhez (6 kép)
21	Legjobb fedezék az arany
22	Ezért kell a hadikölcsön
23	Hadd írjuk alá azt a hadikölcsönt
23	Érdekes szobrocskák (3 kép)
31	Az arasi csaták déli szárnya. — Az arasi front. — A francia támadások térképe
33	Az 1717. aug. 17-iki belgrádi csata térképe
33	Savoyai Jenő hadjáratának térképe
38	<i>Móricz Zsigmond</i> «Pacsirtaszó» című színdarabjától (2 kép)
40	<i>Verdun</i> környékének térszínrajza
40	<i>Tompá Mihály</i> emléktárgyai
40	<i>Pecsovics</i> állítólagos arezképe <i>Auersperg</i> hercegnétől
44	<i>Hercegy Ferencz</i> «Arva László» című színművéből (2 kép)
47	Hatalmas támadóereg
48	<i>Molnár Ferencz</i> «Uri divat» című vígjátékából (2 kép)
49	<i>Juszkó Béla</i> rajza «Baka-nóta» című cikkekhez
49	<i>Ifj. Ábrányi Emil</i> «Don Quijotes» című operájából (3 kép)

I. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, JANUÁR 7.

Szerkesztési iroda: IV. Várnagytelep 11. Egyes szám Előfizetési Egészévre — 20 korona. A Világkronikával-val Félévre — 10 korona. negyedévenként 1 koronával Kiadóihiatal: IV. Egyetem-utca 4. ára 40 fillér. feltételek: Negyedévre — 5 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldj is csatolandó.

IV. KÁROLY KIRÁLY ÉS ZITA KIRÁLYNÉ KORONÁZÁSI DÍSZBEN. — Márton Ferencz rajza

Lap	
256	<i>Horvay János</i>
290	<i>M. Medek Anna</i>
352	<i>Hubay Jenő</i>
448	<i>Strobl Alajos</i>
512	<i>Kacziány Ödön</i>
513	<i>Bezerédi Gyula</i>
560	<i>Dudits Andor</i>
561	<i>Betlen Gyula</i>
720	<i>Gergely Imre</i>
721	<i>Gárdos Aladár</i>
224	Két világ között
240	Az orosz nép
262	<i>Miljukov</i>
273	Magyar városok
304	A megsértett béke
320	Örület
339	A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei (képekkel)
358	A diadalmas ismeretlen
368	Jaurés feltámadása
386	Az asszony gondja
402	Kor és idő
406	A hellének tövis koronája (arezképpel)
416	Svájcz
432	Orosz offenzíva
450	A cenzura
467	Háború és demokrácia
496	A hata'cm
498	A nyugati nagy csaták (térképekkel)
514	Panin grófó
518	Az elpusztult kárpáti falvak rekonstrukciója
578	Utazás
592	Tragédia
608	Színház: Pacsirtaszó (képekkel)
656	Cserebere. — A dada
706	A szerető. — Arva László
768	Uri divat
611	A hajlék
626	A béke nagy embere
627	<i>Kosztá József</i> kiállítása (képekkel)
642	Természet és vegyészet
658	Prezidens nélkül
659-672	Burjátok között (képekkel). <i>Garamszeghy Sándor</i>
688	Magyar fiók otthonukban (képekkel): <i>Molnár Ferencz</i>
704	<i>Móricz Zsigmond</i>
802	<i>Ambrus Zoltán</i>
690	A krumpliót meg a millióért
707	Diplomácia
707	Külpolitikánk műhelye (képekkel)
720	Olaszok
737	Az irodalm az utcán
739	A gazdag nő
739	Téli tárlat (képekkel)
752	Az új hullám
754	Az új kereszties háború
769	A csehek
785	«Don Quijotes» az Operaházban (képekkel)
800	Lefelé
804	Az «Új művészet» operett első kiállítása (képekkel)
820	A nagy pör
825	A Magyar Könyvtárs hátréves
838	Háborús jegyzetek egy német városról. <i>Tonelli Sándor</i>

A SZENTHÁROMSÁG-TÉREN A KORONÁZÁS UTÁN A KÖZÖNSÉG A TEMPLOM FELÉ TÓDUL. — Márton Ferenc rajza.

A KORONÁS KIRÁLY.

A magyar, szentnek mondja országának a koronáját.

Ez a kifejezés nem szabatos. Sőt egyházi értelemben hibás. A római katolikus vallás dologi tárgyának nem tulajdonít szentséges erőt, a protestáns vallások pedig még kevésbé.

De a korona a magyar felfogás szerint egészen különleges és egyedül álló valami. A nemzet majestásának a szimbóluma és kifejezője. A kinek e korona homlokát övezi, az a nemzet méltóságát, erejét, dicsőségét és fenségét képviseli. Szinte azt mondhatnánk, hogy az egész nemzetnek megtestesülése. Annak személye szent és sérthetetlen.

Annál fogva az, mert a szent koronával megkoronáztatott. Olyan erő van tehát a koronában, melynek kifejezésére nincs megfelelő szavunk. Ezért mondjuk átvitt értelemben szentnek a koronát.

De a korona csak hatalmát és fenséget ad a viselőjének. Magát a lelket nem teszi jóvá. Mert olyan királyokat is ismer a történelem, a kik gonoszok voltak, noha koronát viseltek homlokukon. A jószágok az uralkodó szívében és lelkében kell lakoznia. Az uralkodói erények benne kell hogy legyenek, másként nem lesz jó király, nem lesz népének jó pásztorja. Személye szent és sérthetetlen lesz akkor is, szava parancs számba fog menni, élvezni fogja a neki kijáró tiszteletet, de uralkodásán nem lesz áldás.

Új királyunk IV. Károly magával hozta a trónra az uralkodói erényeket. Megvan hozzá minden alapunk, hogy ezt reméljük és higgyük. Minden eddigi cselekedete erről tanuskodik, a koronázással kapcsolatos minden fellépése erről tesz bizonyosságot.

Mióta előtérbe lépett, mint a trónnak közvetlen várományosa, tehát a háború kiütésének

első pillanatától fogva, példásan teljesítette kötelességét a hadseregben. Jó vezér volt s kiváló feljebbvaló. Meglátta és megjutalmazta az érdemét, megvizsgálta a szenvedőt. Megosztotta katonáival a tábori élet fáradalmait s egy pillanatra se foglalta le a maga számára azt a kényelmet és fényt, a melyben a trón várományosának része lehet. Nem kereste az állásával járó előnyöket s hűségesen kivette részét a kötelességekből.

Mint uralkodó odaát Ausztriában nem közönséges erélyt mutatott. Ott évek óta rendezetlenek a viszonyok. A belső viszályok és czivakodások miatt az alkotmányos élet szünetel. Az országgyűlést nem lehetett összehívni, a delegációkat nem lehetett megválasztani. S az uralkodó tudára adta mindennek a kiket illet, hogy nem hajlandó tűrni ezeket az állapotokat. Rendet akar és rendet fog csinálni, ha azok nem csinálják meg, a kikre tartozik.

A magyar alkotmány iránt pedig kimutatta mélyes tiszteletét. Nemesak hogy megkoronáztatta magát, a mint azt törvényünk rendel, nemesak kiállította a hitlevelet s letette az esküt az alkotmányra, de maga volt az, a ki sürgette mindezeket. Nem azért, hogy hamarabb ragyogjon honlokán a koronának dicsősége. Hanem azért, hogy gyakorolhassa az uralkodói kötelességeket. Az országgyűlés határozatait a mi alkotmányunk szerint csak a megkoronázott király szentesítheti. Csak akkor lesz azoknak törvényes erejük. A törvényes intézkedések egész sorozatára lett szükség — kapcsolatosan a háborúval — a legutolsó hetek alatt. Az ország vallja kárát, ha ezek törvényerőre nem emelkednek. Ezért kellett megcsinálni a koronázást bizonytalan időjárás s mélyes családi gyászok idején.

S most, hogy a koronázás ünnepségei alatt körünkben láttuk az ifjú királyt, csak meg-erősödhetek bennünk mindazok a szép remény-

segek, a melyek dicső és boldog jövőt hirdetnek a magyarnak.

Sokszor kiesi dolgok is jellemzik az embert. Egy-egy mozdulat is elárulja a lelket, a belsőt, a szívet.

A ki úgy borul oda az oltár lépcsőjére s homlokát a földre hajlítva imádkozik az isteni tisztelet alatt, a hogy azt ő felségétől láttuk: az csak hívő, vallásos lélek lehet.

A ki úgy csinálja meg a kardvágást, a hogy ő megcsinálta: abban erély és erő lakozik.

A ki úgy szereti fiát, mint ő, az csak nagyon jó ember lehet.

Láttuk őt jó férjnek, jó apának, az egyház engedelmes fiának, erélyes férfinak, törvénytisztelő uralkodónak s a katonái sorsát szíven viselő hadvezérnek.

S hallottunk tőle közvetlenül a koronázás befejezése után egy szöveget: *eszeretett magyar nemzetem!*

Tartsuk meg jól emlékezetünkben ezt a kifejezést. Sok századon át elszokott attól a magyart.

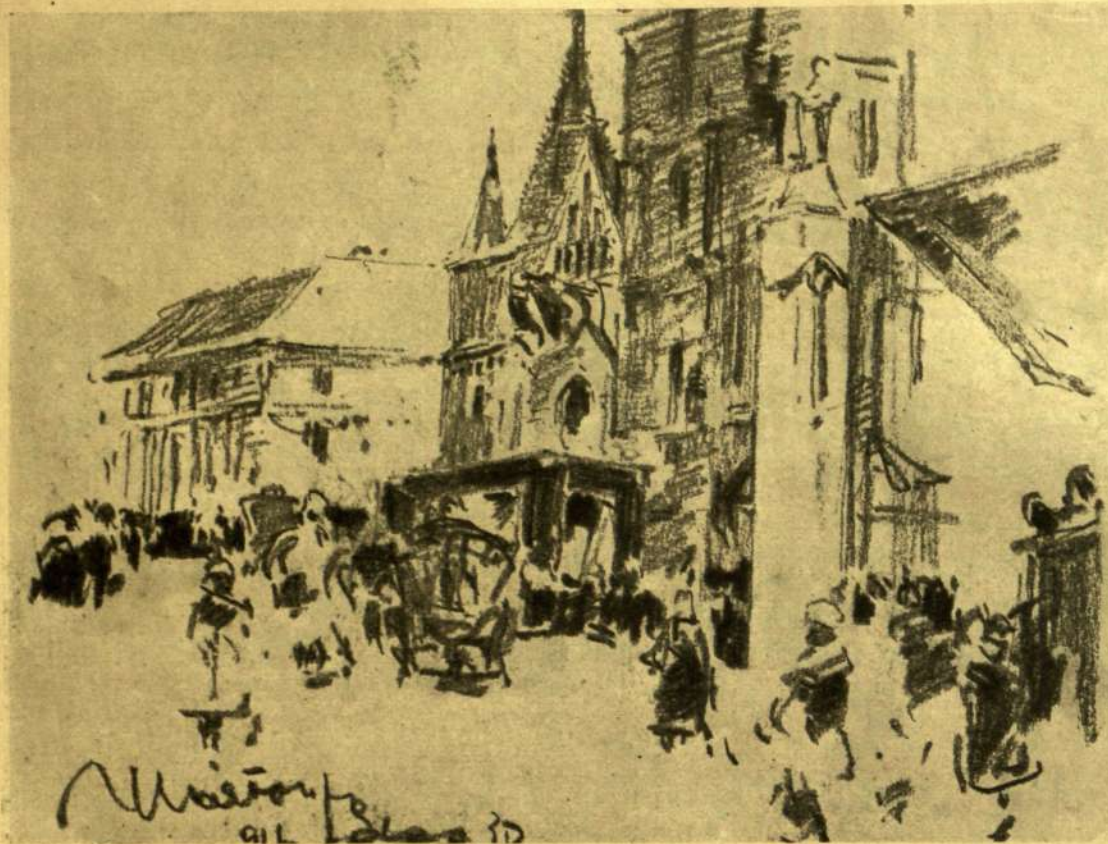
Nekem is «nemzetem» a magyar. Az öné is t. olvasó. Azért az enyém, mert tagja vagyok. Részem vagyok neki. Belőle származom. Dicsősége az enyém is, bánata nekem is fáj, jólétben, szerencsétlenségében én is osztozom.

A király is «nemzetem»-nek mondja a magyart. Ez egy jól eső, szívünket melegenítő vallomás. Nemesak uralkodni akar az ország fölött, hanem egybeforottnak vallja magát a nemzettel. Így vallja, mert így érzi. S hogy hirdeti is, annak a jele, hogy ez az érzése nem új keletű. Időnek kellett elmúlnia, míg ez az érzés kialakult, kiforrt és egész nemes műveltségben kiérlelődött.

Sok oka van a magyarnak, hogy bizakodó szemmel nézzen a jövőbe!

AZ ESKÜTÉTEL A SZENTHÁROMSÁG-TÉREN. — Ezder István rajza.

A KORONÁZÓ-TEMLON BEJÁRATA. — Márton Ferenc rajza.

KORONÁZÁSI BENYOMÁSOK.

Kétség hozzá nem férhet: a legnagyobb látványosság, a mit baland ember szeme e földön láthat: a magyar király koronázása. Ehhez fogható próbatétele az érzékszervek felfogóképességének nincsen. Nincs az a sokat látott higgadt nézésű vagy nyugodt éberségre berendezett szem, amely a hatások olyan vulkánikus felhőpölygésébe, amely például a kardvágás szertartása, bele ne káprázzék és bizonyos önkívületbe ne szédüljön. Maga ez az egy látványosság — pedig csak egy szeme a gyémántláncnak — több, mint a mennyit az ember figyelő öntudata átfoghat. A hogy a magyar vármegyék, törvényhatóságok összesége a legkülönbébb színű zászlók szédítő selyemragyogása alatt, aranyzizegésben, kardsergés és sarkantyúpengés között odaszivárog a koronázási domb tövébe és túlnan rajta a koronázási menet lóháton ülő főpapokkal és országnagyokkal, ékességgel elborított lovaktól vont üveg-baldachinos aranyhintókkal előhőpölyög: ettől magától elalél a lélek és egy látomás izalmában remeg minden idegünk.

És a mi azután jön, az már a meghatott szédületünk forró párájában úszik. Szent koronánk már egészen ezüstfehéren csillogó ékességével feje, teste egészen elborítva az ezer esztendő lehelletében fényvesztett aranypalásttal, szürke lovon egy tavaszian ifjú arcú levante nyargal fel a dombra. Kezében az egyenes pallos majdnem akkorán látszik, mint ő maga: de vágató lova engedelmesen szolgálja ura kormányzó akaratát és a kard egyszerűen biztos lendülettel suhan a levante kezében. A zászlók úgy lobognak, cikáznak, ragyognak, hogy szinte harsog, a tömeg extázisos riadala oly szilaj, oly önkívületes, oly megrendítő, mintha egy viharzó tengerre vált volna minden, mintha minden inogna egy oceáni orkán rettentő hullámzásában, csak a vágató koronás lovas útja sima és biztos és minden ingadozás nélkül való. Ő fölötté van e hullámzásnak és mintha nagy-nagy magasságban lenne, mintha a paripája a levegőben úsznék és a nap lenne az, a mi a fején ragyog és a napsugár csurogna a vállán palástnak.

Ha a világ összes művészei ötven esztendőn át egyre fogalmazzák, ezt a képet kieszélni, megtervezni nem tudják. A színeknek, ragyogásoknak ezt a szinte vad és tájékozatlan lávaomlását elgondolni se merik. Ez fölötté áll minden fantáziának és minden művészi törvénynek, ez olyan, mint valami égbenyúló havasa a legkáprázatosabb hatásoknak, mint a hogyan a havasokat se cirkalommal tervezte az Alkotó. Ebben nincs paragrafus és plánum, ebben ezer esztendő van, ebben egy nemzet minden

gazdagsága, fénye, hite, áhitata és egy király egész felségének kitarulása van. Ezt nem lehet se lefesteni, se megénekelni, se elképzélni, erre csak emlékezni lehet egy életen keresztül.

A mi szent koronánk fölvétele azonban nemcsak látványosságnak a legnagyobb: teljesítésben is egészen rendkívülit követel attól, a kinek e szent ékesség a fejére száll. Három napig tartott az aktus, a míg a harmadikon megjelölt. E három nap új urunknak csak alig-alig adott valami időt a pihenésre, magáé a koronázásé pedig nem közönséges mértékűt kívánta ki fizikai és erkölcsi munkabírásának. E grandiózus szertartás nyilván úgy fogalmazódott, hogy a mi királyunknak erős embernek kell lennie. A testi és lelki energiák szinte kivételes méretre szabták gyönyörű és súlyos formáit.

A körülmények most e teljesítések bizonyos sürítését is követelték. A pihenő hősök szinte teljes kiküszöbölését. A mi ifjú királyunk karsú természetével, gyöngéd, finom arczával gracilis jelenség. Csak perezekkel azután, hogy útról hazakerkezett, már munkában volt: fogadta a hitlevelet átnyújtó küldöttséget. És végig csinálta a három nap hosszú, gazdag programját a legkisebb fáradság egyetlen jele, egy pillanatnyi elhanyaglás nélkül.

Holottan, ezt ezerek látták, az óriási ünnep minden mozzanata a maga teljes erejével átment a lelkén. Bizonyos: a fiatal szív a legnagyobb mértékben fogékony. Ha hallgatót a király, egész odaadással csüggött a szón, szép, sötétké szeme egy pillanatig se szűnt meg beszédes lenni, ha beszélt, lélek és nagy, meleg őszinteség volt a szavában, csupa áhitat volt az arca, a mikor imádkozott és olyan megindultság ragyogott rajta, mikor a koronával a fején és a palásttal vállán végezte a szertartásokat, mintha valami égi sugallat tartaná lekötve a lelkét.

Példátlan az a tökéletesség, amelylyel az ünnep sok-sok aktusa lefolyt. Egyetlen egyszer se a királyt, se a királynét semmire figyelmeztetni nem kellett és a zavaró véletlenségnek egyetlen atómusa a gazdag és hosszú akcióbt bele nem tévedt. Mintha minden, a mi a szent hagyományok rendjében történt, magából a pillanatból született volna, annyira magától folyt és olyan lélekző elevenséggel. És minden úgy engedelmeskedett a pillanat szent parancsának. Még a nap is, amely háromszor sütött ki a nagy délelőttön. Mikor a király megesküdött, mikor a megkoronázott királyné hazavonult a templomból és mikor ő felsége a koronázási dombon a kardvágás szertartását végezte.

Koronával a fején és a csodálatos, bágyadt-

fényű ősi palásttal a vállán a fiatal király óhatatlan és elemien: egy kedves ifjú szent benyomását keltette. Ez az impressió elemi volt akkor is, mikor a szimbólikus lakma fehér asztalánál ült még a teljes koronázó díszben. Ez a szertartás különben egy magyar népmese hangulatával teljes. Mi az, a mi olyan elemien magyarrá tette: igazán bajos lenne szóba fogalmazni. Hogy még a főhercegek is mind magyar díszben voltak és a mi nemes *Augusta* herceggasszonyunk a kis leányai karjába is piros-fehér-zöld pántlikát fűzött: ez csak teljesebbé tette a mesekép hangulatát, amelynek eredendő, rejtelmes, lélekből való magyarságát semmiféle idegen pompára nem lehet lefordítani.

Mintha ebben az elálmódhatatlanul szép, bájos és költői jelenésben virult volna ki legnagyobb teljességben a magyar király tündöklő házának magyarsága, a minek bizonyosságaival különben lépten-nyomon találkozhattunk. Magyar már az a nagyszerű nyíltság is, amelylyel a kapui a koronás úrához siető magyarság előtt tárva voltak és az a meleg nyájasság, amely minden vendégre rámosolygott.

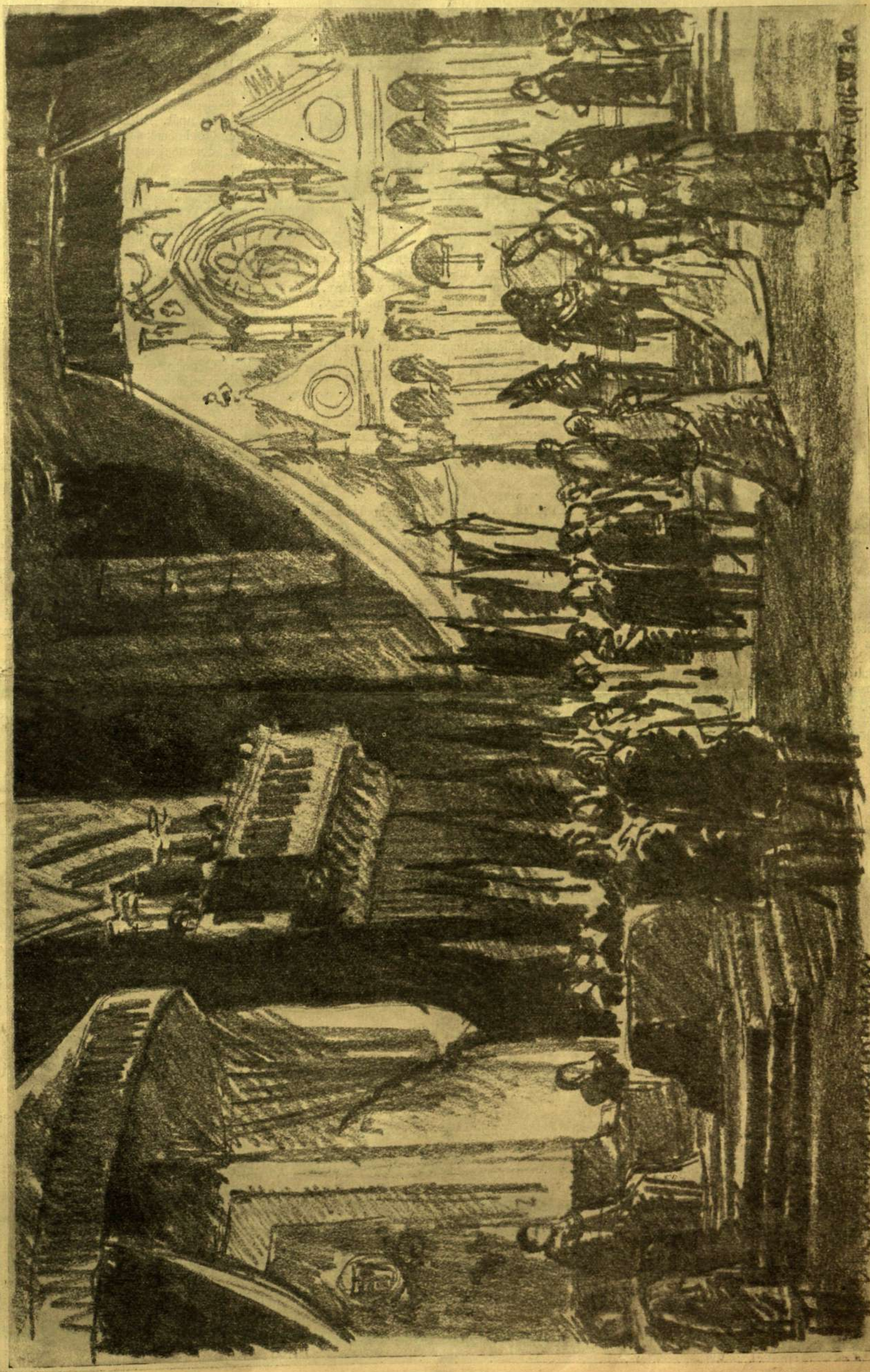
Gondolom: e mosoly a palota és minden magyar szívek úrnőjének ajkáról indult el, hogy betöltsé a házat. Mert olyan mosolya, mint a mi koronás asszonyunknak, semmi királynénak nincs több a világon. Se olyan mély, meleg ragyogású szeme. Erősen van építve a budai várpalota, de a márványfalak megreszkettek attól az éljenzéstől, amely szerdán este *Zita* királyné első látogatáson tisztelgő hű magyarjaihoz intézett beszédére fölviharzott. Köszönő szavait a hercegprimás üdvözlő beszédjére a királyné nem papírról olvasta. Szabadon mondotta, tiszta, csengő hangjának ugyanazzal a bátor és lelkes lendületével, a hogyan koronás ura, a király beszél. Olyan lélekkel és olyan forró átérzettséggel. Mind a ketten úgy beszélnek, hogy egész szívük ott van a szavukban.

Még egyet. Nyugodtan biztosra vehetjük, ez a kérdés: — Hogy beszél a király magyarul? — hamarosan ki fog enyészni a kíváncsiságból és belesüllyed a multba. Károly király olyan makulátlan tisztasággal beszél magyar nemzeti nyelvén, a hogyan magyar király első megjelenésekor évszázadok óta nem szólt e nemzethez. A királyné szövejtése még nem oly tökéletes, mint új urunké, de annyi *akarás* sugárzott a hangjából, oly meleg, szívbeli öröm a szeméből lelkes magyarjai láttán, hogy bizonyos, a koronás asszonyunk igen-igen rövid idő alatt teljes lesz a magyar szó minden kincsével. Ez épp oly kétségtelen, mint az, hogy a tündöklő szépségű gyermek, a kinek aranyfürtös feje már ott mosolyog mindnyájunk szívében és a kinek szíve teleltta magát a koronázó ünnep tündéri látomásaival: a trónörökös szinte anyanyelvének ismeri meg a mienket. Hála Istennek, hamar le fogunk szokni arról, hogy kérdőjellel gondoljunk rá: otthon van-e a magyar szó a legelső magyar ember házában... Otthon van.

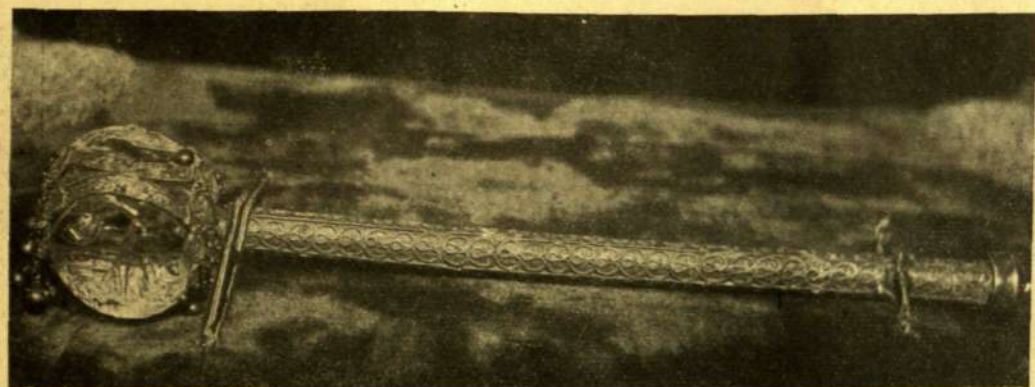
Szöllősi Zsigmond.

EGY KORONÁÓR.

ZITA KIRÁLYNÉ MEGKORONÁZÁSA. — Zóder István rajza.

A JOGAR.

GIZELLA KIRÁLYNÉ S A KORONÁZÁSI PALÁST.

Szent-István koronázási palástját a hagyomány szerint első királynéknak hímezte. Hogy valóban így áll-e a dolog, azt ma kétségbevonhatatlan bizonyossággal bajos volna eldönteni. Az kétségtelen, hogy a hímezés igen régi Szent-István idejében készülhetett. Talán úgy áll a dolog, hogy részt vett a munkában maga a királyné is, de segítettek neki mások is. Mert az egésznek elkészítése igen nagy munka volt, a mely egy ember részéről igen sok időt és fáradságot vett volna igénybe.

A hagyománynak megfelelőleg a későbbi századokban mindig magok a királynék javították ki a palástot, ha ez valamely helyen megrongálódott vagy megkopott. Azok is vettek magok mellé segítséget, ha nagy volt a munka, a mely reájok várt. Ez alkalommal a palást nem rongálódott meg az utolsó koronázás óta nagy mértékben, dacára annak, hogy csaknem félszáz esztendő telt el azóta, mióta boldogult Erzsébet királynéknak kijavította. A mi igazításra szükség volt, azt maga Zita királynéknak végezte el.

Gizella első királynéknak, Szent István neje rossz nevet hagyott maga után történelmünkben. Neki tulajdonítják, hogy Vazult, a király unokatestvérét, a kinek örökölnie kellett volna a trónt, képtelenné tette a kormányzásra. Kézay Simon mester Kun László királyunk titkára beszéli el ezt az esetet. Ő bizonyosan más historikustól vette át, vagy az udvarnál őrzött történelmi feljegyzések alapján beszél — mely

feljegyzések a tatárjárás idején veszték el. De bizonyos, hogy Kun-László idejében ez volt az udvar körében is az elfogadott vélemény, mert különben olyan benső ember, mint Kézay, nem merte volna azt említeni.

Az ő előadása szerint, mikor Szent István Vazulért küldött, hogy azt udvarához hívja, a királyné egy másik követet menesztett útnak, Sebust, a ki a királyét megelőzte s Vazul szemeit kitolta s fülebe forró ólmot öntetett. Így hirdették azt évszázadokon át historikusaink.

Az újabb korban divatba jött minden borzalmas tényt szépitni. Kivált az asszonyok vérlázító tetteit. S a mint akadt historikus, a ki Borgia Lukrécziát az ártatlanság hófehér leplébe öltöztette, úgy akadtak olyanok is, a kik Gizella királynét vették pártfogásukba.

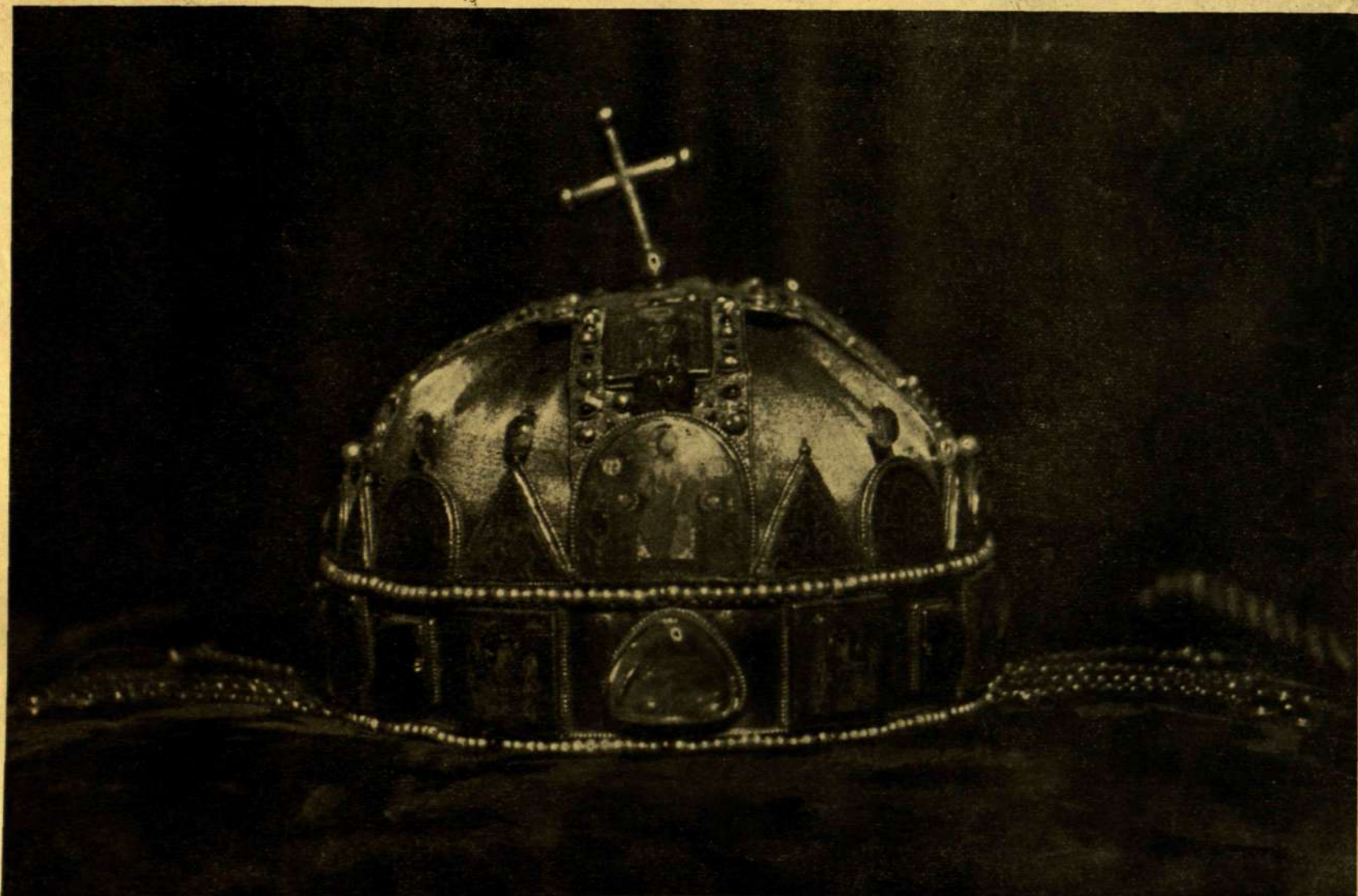
A legfőbb érvök az volt, hogy ennek a királynéknak nem volt semmi érdeke Vazult nyomorékká tenni. Miért tette volna tehát? Alkalmasint úgy lesz tehát a dolog — mondották — hogy Szent-István nővérét is Gizellának hívták, a ki a dogének, Ursolo-nak volt a felesége s a kinek fia Péter csakugyan trónra is jutott. Ennek érdekében állott, hogy Vazul ne örökölhessen a koronát, az ő részéről érthető is az iszonyú cselekedet.

Azonban a dolognak ez a beállítása nem állhatja ki a kritikát. Szent-István nővérének megőrizték nevét a korabeli írások. Máriának hívták. Őt tehát nem lehetett névesere alapján összetéveszteni a sógornéjával.

De az arravaló hivatkozás sem állhat meg, hogy Gizella királynéknak nem lehetett érdeke

a Vazul megvakítása. Nálunk a trónöröklés rendje nemcsak Szent-István korában volt szabályozatlan, mikor maga a királyság egészen új volt, de törvényileg a következő századokban sem szabályozták. A turáni fajoknál pedig, a kik rokon népek voltak velünk s a kiknek dolgait Ázsiában való laktuk alkalmával őseik közelről látták, nem az volt a jogszokás, a mi az európai nemzeteknél: hogy a trónon a fiú kövesse az apát. Ellenkezőleg ott az volt a hatalom öröklésének a rendje, a mi a törököknél megmaradt a mai napig, hogy az elhunyt fejedelem örökébe nem a fia, hanem az öccse lép, illetőleg az uralkodó család legidősebb férfi tagja. Hogy pedig őseinknél mennyire megvolt a hasonló eljárás után való óhaj, mutatja eléggé az a tény, hogy az Árpádok uralkodása alatt minden trónviszály és testvérhárc ezen az okon keletkezett. Az I. Endre és I. Béla közötti viszálytól kezdve egészen IV. Béláig mindig a miatt folytak a polgárháborúk, hogy a fiú örököljön-e vagy a testvér. Gizella királyné előtt tehát egyáltalában nem lehetett közömbös a Vazul személye. Sőt az egyenesen gyűlölt lehetett előtte, mint olyan, a ki kérdésessé tehetné fiának, Imrének trónutódlását. Szt. István úgylátszik megbékült fiának, Szt. Imrének halála után azzal a gondolattal, hogy utána a turáni jogszokásnak is megfelelőleg Vazul következék. Az anya azonban másként foghatta fel a helyzetet, — mert hisz az anyák ily dolgokban mindig nehezebben hajolnak meg akár a törvény, akár az államrezón előtt s nehezebben felejtének.

Újabban felhozták azt is, hogy Gizella királyné apáca-kolostorban töltötte végső napjait s annyira hitbuzgó módon fejezte be életét, hogy ily felháborítólag kegyetlen cselekedetre lelkületénél fogva nem vetemedhetett. Többek között hivatkoznak a passauai templomban látható egy sírkőre, melynek feliratát úgy magyarázták, hogy alatta pihennek Gizella királynéknak hamvai. Azonban az érvelés sem állhat meg. A kortársak megjegyzik ugyan, hogy az özvegyen maradt királyné alamizsnasztogatásban töltötte végső napjait, de felemlítik azt is, hogy Magyarországon maradt. A mi pedig a passauai sírkövet illeti, az nyilvánvalólag tévedésen alapszik. A királynéknak több mint 115 évet kellett volna élnie, ha e sírkő alatt az ő hamvai találtak volna nyugvó helyet. Őt a Kézay Simon vádjával szemben nem igen lehet megvédeni.

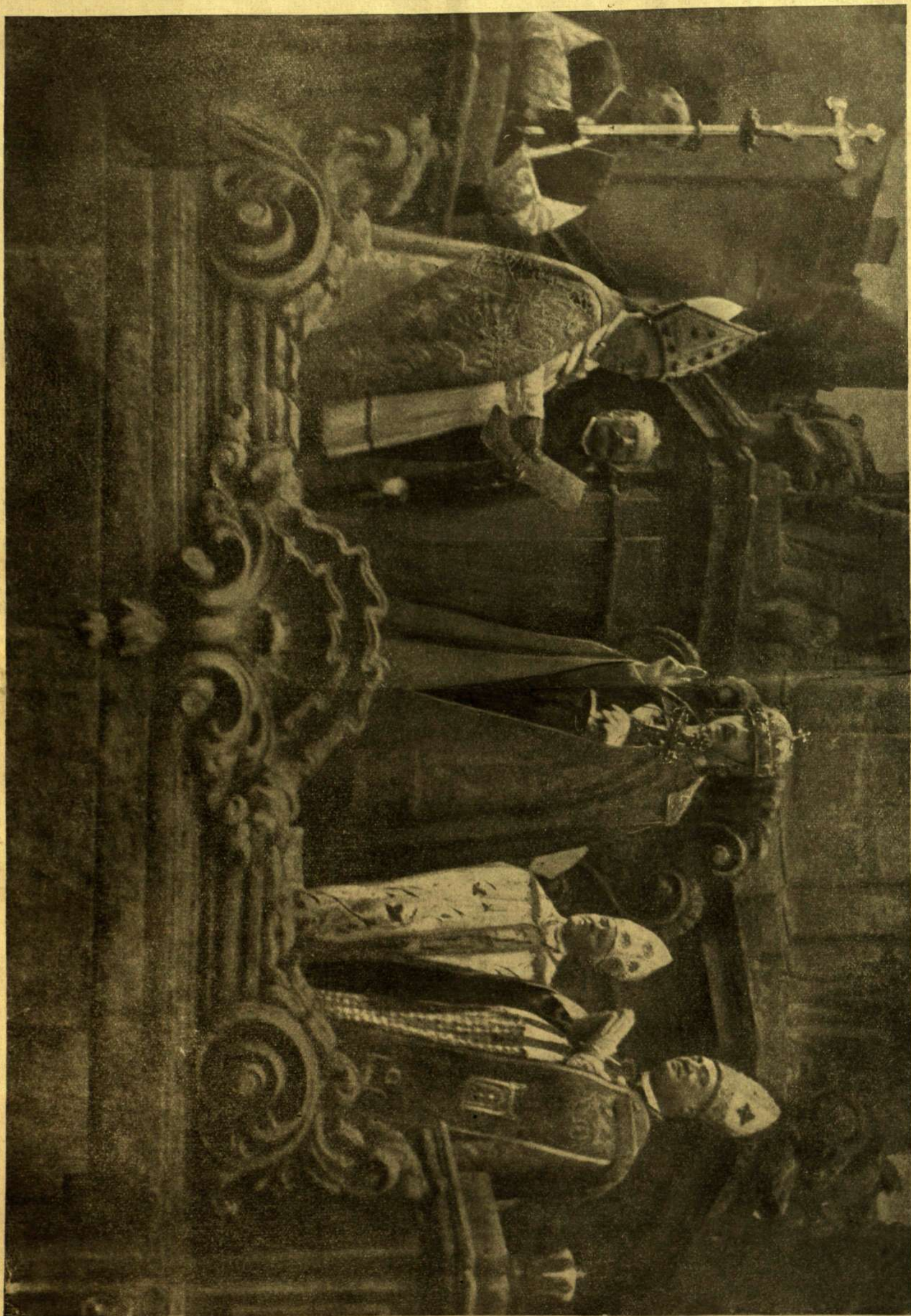
A MAGYAR SZENT KORONA.

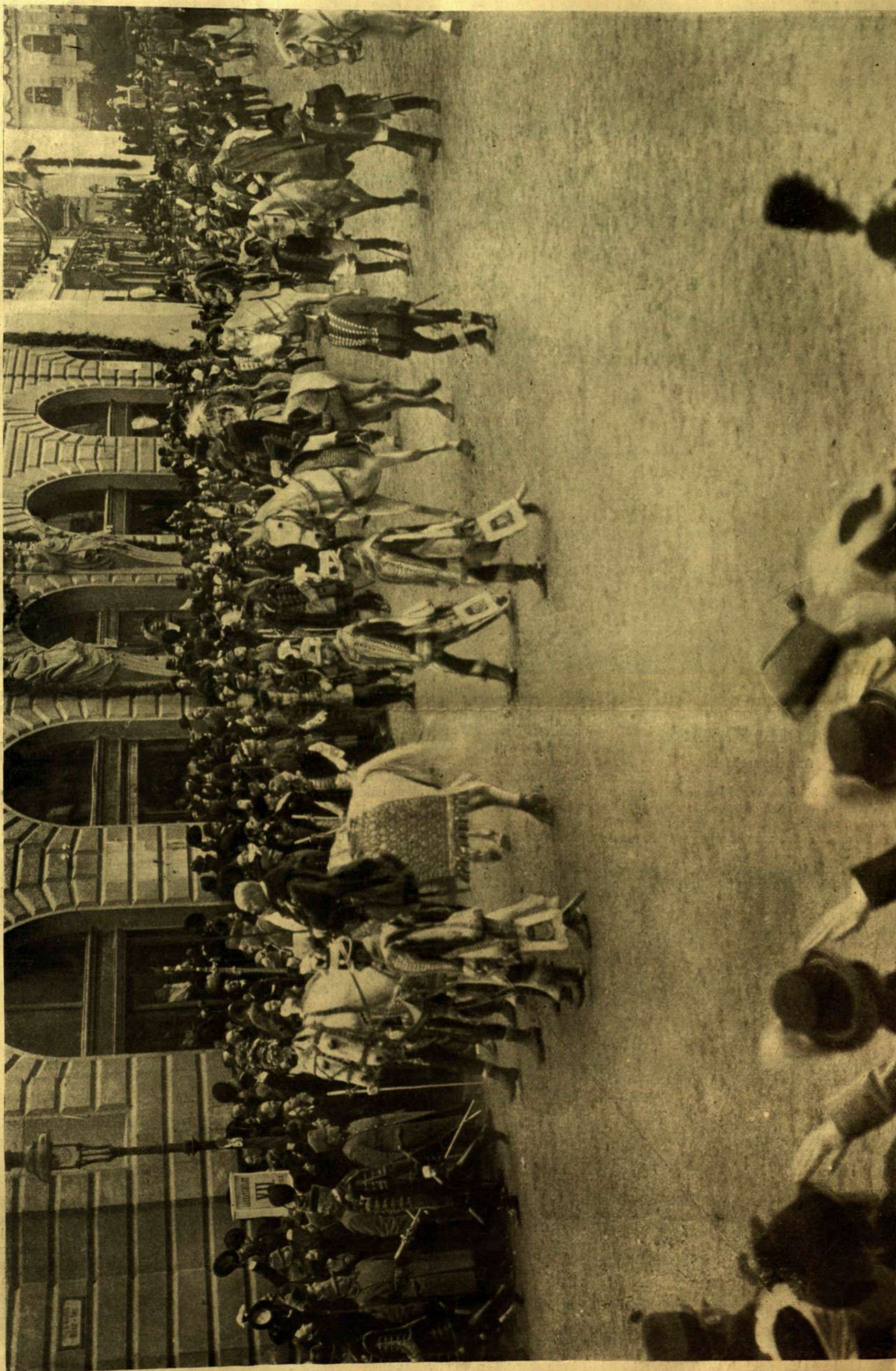
GRÓF SZÉCHENYI BÉLA ÉS BÁRÓ AMBRÓZY GYULA KORONAŐRÖK A SZENT KORONA MELLETT A KORONÁZÓ TEMPLOMBAN

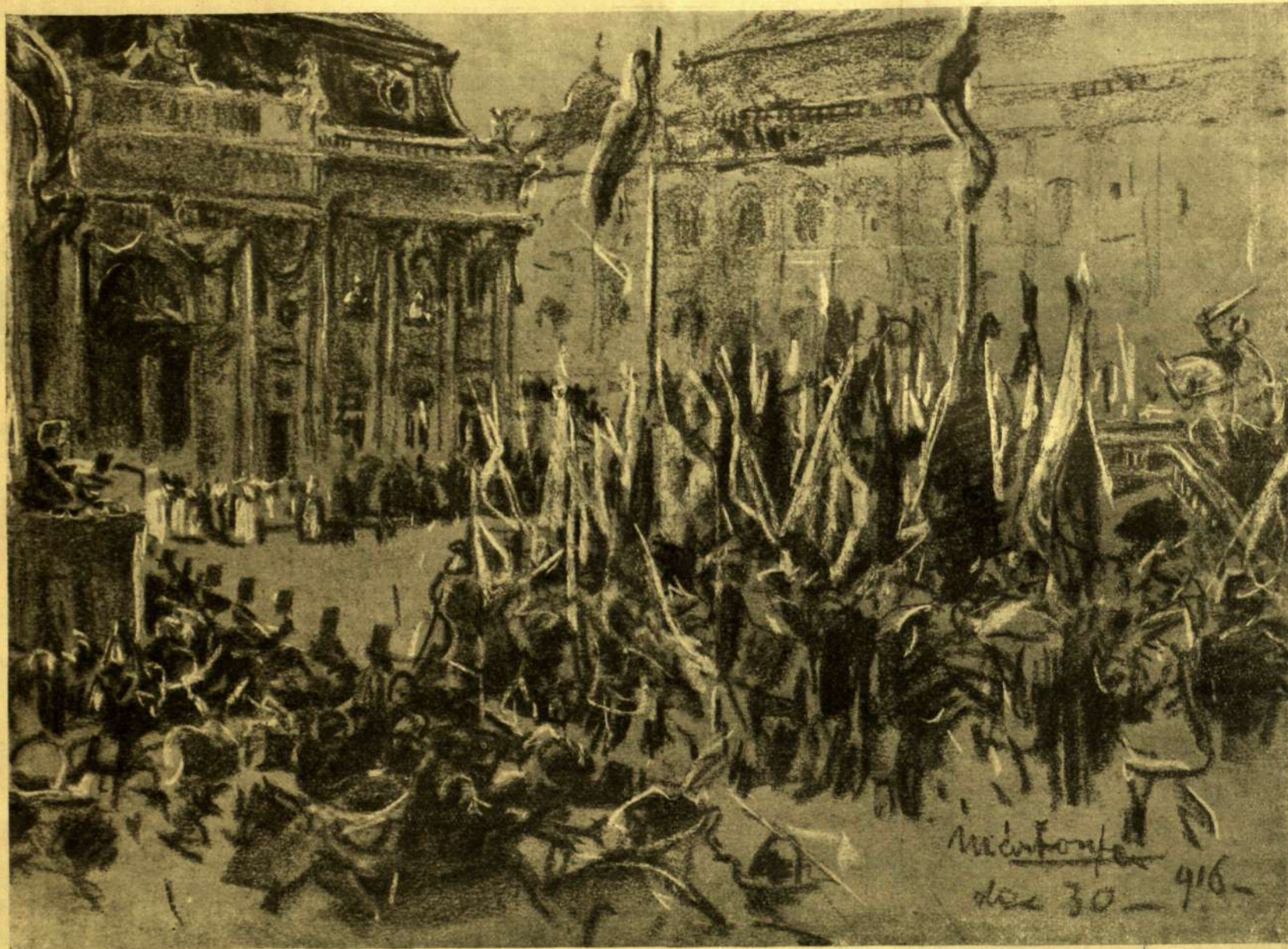
A KORONAŐRSÉG A LORETTO-RÁPOLNÁBAN A KORONÁZÁSI JELVÉNYEK MELLETT.

AZ ISKÜ. — A „Vasárnapi Ujság” felvétele.

A KORONÁZÁSI MENET A KARDVÁGÁSHOZ VONULÓBAN. — (Elöl horoszga Esterházi Miklós a keresztet vivő püspök, utánuk gróf Tisza István és a király.)

A VÁRMEGYÉK ZÁSZLÓI A KARDVÁGÁS SZINHELYÉN. — Márton Ferenc rajza.

A KORONÁZÁS.

Az előkészületek.

December 30-ikára volt kitűzve a koronázás ősi törvények és szokások szerint megállapított ünnepe, a melyhez jelentősége és ünnepi pompára hasonlót nem ismer Európa egyetlen nemzete sem.

Az előkészületek már úgyszólván közvetlenül az új király trónraléptekor megkezdődtek. Megtette a maga előkészületeit az udvar, a kormány, az országgyűlés, a társadalom. Bizottságok alakultak az ünnep részletes programjának megállapítására, a koronázás színhelyének feldiszfaltására s egyéb előzetes teendőkre; az előkészületekre szánt idő rövidsége szükségessé tette, hogy mindent megfeszített munkával, szinte lázas sietséggel végezzenek el. A más-különböen oly eszand budai Vár egész környéke ünnepi sürgés-forgás színhelye lett, a Várból a Mátyás-templomig vezető útvonal napok alatt egész új képet nyert, az épületeket feldiszfaltották zászlókkal, fenyő-girlandokkal, az utcákon díszes oszlopokat emeltek, a Szent György-téren megépítették a koronázó dombot, a Szent Háromság-téren az eskütételre szolgáló emelvényt, a Mátyás-templom belsejét átalakították a szertartás céljainak megfelelően. Tribünök is emelkedtek a Szent György-téren, a Sikló felső kijáratá előtt, a Disztéren, a Szent Háromság-téren. Az útvonal menti házak ablakait, erkélyeit, üzleti kirakatait jó előre kibérelték nagy áron; voltak, a kik egész kis vagyonokat áldoztak, csak hogy szemlélő tanúi lehessenek a magyar nemzet nagy ünnepének. Mivel az e czélra szolgáló útvonal igen rövid, intézkedés történt, hogy csakis személyre szóló belépti jegyekkel ellátottak juthassanak még a gyalogjárókra is.

A tulajdonképeni ünnepélyek december 27-én kezdődtek, a mikor IV. Károly király és neje Zita királyné kis fiúkkal Ottó trónörökösrel Budapestre érkezett. Délután két órakor érkeztek a Nyugati-pályaudvaron.

A bevonulás ünnepiesen díszített útvonalon,

a lelkesen éljenző közönség tömegeinek sorfala közt ment végbe, a Gellért-hegyről felhangzó ágyudörgés közepette.

Este 6 órakor fogadta a király a koronázási hitlevelet átadó országgyűlési küldöttséget a budai vár tróntermében. A király zászlós urai közt s nagy és díszes udvari kísérettel jelent meg. A hitlevelet az országgyűlés nevében *Csernoch János* bíboros hercegprímás adta át emelkedett szellemű beszéddel, melyre a király kegyes magyar szóval válaszolt, kijelentve, hogy a hitlevélre vonatkozó elhatározását másnap fogja kinyilvánítani s a koronázás napját haladéktalanul ki fogja tűzni. A hitlevél-átadó bizottság aztán Zita királynénál tisztelgett. Itt is *Csernoch* primás szólt, felkérve a felséges asszonyt, hogy koronáztassa meg magát magyar királynévá. A királyné kedves szavakkal nyilvánította erre való készségét s szavaival nagy lelkesedést keltett a jelenvőkben.

Másnap a parlamenti épület kupolacsarnokában gyűlt össze együttes ülésre az országgyűlés mindkét háza, báró *Jósika Samu* és *Szász Károly* közös elnökelete alatt s az ülés megnyitó formáságainak befejezése után az országgyűlés tagjai felhajtatták a Várba, a hol a trónteremben gyülekeztek. Tizenegy órakor jelent meg a király a trónteremben s külön előkészített helyen a királyné is a kis trónörökösrel. Előbb báró *Ambrózy Gyula*, az új koronaőr letette az esküt, majd a király rövid szóval kijelentette, hogy a hitlevelet elfogadja s aláírásával ellátva átadja. A királyi szavak után *Csernoch* hercegprímás mondott beszédet, melyre ő Felsége szép beszéddel válaszolt, hangoztatva a király és nemzet egyetértését.

Délután 3 órakor a hagyományos szertartások közben átvitték a koronát s a többi koronázási jelvényt a Várban levő pánczélos szobából, a hol őrzik, a király lakosztályába, hogy a koronát ő Felsége fejéhez igazítsák s a királyné saját kezével javította ki Szent István palástját. December 29-én délután átvitték, megállapított szertartások szerint a koronát a Mátyás-templomba, melynek Loretoi kápolnájában helyezték el.

A koronázás.

December 30-án reggel már a korai órákban gyülekezett a közönség a Várhegyre vezető feljárókon; mindenki sietett, hogy helyét elfoglalja a tribünökön, a házak ablakában, az utca gyalogjáróján. Az országgyűlés is már korán reggel tartotta együttes ülését s a parlamentből indult el a Mátyás-templomba. A főrendek és képviselők érkeztek már a Szent Háromság-téren gyülekeztek a vármegyék és városok s különböző más testületek küldöttei, mind díszruhában.

Ezalatt a Várból is megindult a koronázó menet: elől egy huszárszázad, aztán sorban: a főváros küldöttsége, az udvartartás urai s a zászlós urak és palotahölgyek, majd gróf *Tisza* István miniszterelnök s utána a király és királyné a kis trónörökösrel. A ragyogó díszkoecikban felvonuló menet a Szent György-utcán, Disztéren, Tárnok-utcán és a Szent Háromság-utcán át vonult a Mátyás-templom elé. Ágyudörgés és a főváros összes templomi harangjainak zúgása közben vonult be a királyi pár a templomba, a hol akkor már, kiki a maga helyén, összegyűltek az országgyűlés tagjai, a vármegyék és városok küldöttségei lobogóikkal, a királyi család tagjai, a szövetséges és a semleges államok képviselői s mindazok, a kiknek a szertartásban funkciójuk van. A főpapság a főbejáratnál várta a királyt. A loretoi kápolnából ekkor vitték a koronázási jelvényeket az erre hivatott zászlós urak a szentélybe. Erre megkezdődött a koronázás tulajdonképeni szertartása. Két segédkező püspök a királyt az oltárnál várakozó hercegprímás elé vezette. A király letérdelt és az evangéliumot megcsókolva letette az igazságosság és béke esküjét.

A hercegprímás szintén letérdelt és a Mind-szentek litániáját imádkozta. Litánia végével fölemelkedett a király és két püspök kíséretében a sekrestyébe vonult, hol a fölkenéshez megtette előkészületeit, letette kalpagját, mentjét és kardját. Visszatért kíséretével s az oltár leg-felső lépcsőfokára elhelyezett párnán térdre ereszkedett. Ekkor a hercegprímás a szertartás-

mester által aranytálczán odanyújtott szent olajjal a király *Öfelségének* jobb kezesuklját, jobb karcsuklját, majd vállközét, imádkozva megkente. A király a szent kenet letörése végett azzal a kísérettel, a melylyel jött, ismét a sekrestyébe vonult, a honnan kíséretével visszaterében, a szentély előtt felállított trónhoz visszament és ott térdeplőjére letérdelt, a két segédkező püspök pedig Szent István palástját odahozva, a magyar királyi főudvarmester és a magyar királyi főkamarmester segítségével reá adta, majd mind a négyen helyeikre mentek. A hercegprímás harsona és dobszó mellett megkezdte a szent misét, majd a segédkező papsággal a főoltárhoz ment és az annak közepén felállított faldistoriumra ült és a szertartásmester által neki átnyújtott Szent István kardját kivonta. A király szintén a főoltárhoz járult s ott a leg-felső lépcsőfokra helyezett párnára letérdelt, fejét a hercegprímás felé meghajtva s tőle jobbkézrel átvette Szent István kivont kardját. Ez alkalommal a hercegprímás a következő szavakat mondja:

«Accipe gladium de altari sumptum».

Majd a hercegprímás a kardot visszavette, a szertartásmester segítségével hüvelyébe rejtette és azzal a királyt körülövezte e szavakkal: «Accingere gladio». A király pedig a templomi gyülekezet felé fordult, kivonta a kardot s megtevéen a szokásos keresztvágásokat, egyet előre, egyet jobbra s egyet balra, hüvelyébe rejtette azt, mire odakinn megdördült az ágyú és a sortűz.

Ezután gróf *Tisza* István, mint a nádor helyettese föllépett az oltárra, megfogta a szent koronát s a hercegprímás segítségével a király fejére tette. A többi érsek és püspök a szentséges korona felé nyújtották ki kezüket — áldást mondvá.

Ezután ugyancsak a hercegprímás e szavakkal: «Accipe virgam virtutis» átnyújtotta a királynak a jogart és az országalmát s a két segédkező püspök, a magyar királyi főudvarmester és a magyar királyi főkamarmester segítségével leoldta Szent István kardját a király oldaláról, a melyet az egyik segédkező püspök az oltára visszahelyezett, mire megdördült a második üdvölvés.

Időközben a tizenegy zászlóvivő, a koronázási jelvényeket vivő országzászlósok, a magyar királyi főajtónállómester, a magyar királyi hírnök, a püspök az apostoli keresztrel, a magyar királyi főlovászmester helyettese az ország kardjával, a két darabont-testőrkapitány és a főhadsegéd a szentély evangéliumi oldalán felállított trón körül helyezkedtek el és ekkor a

király, a nádor helyettese és a hercegprímás, — a kalocsei érsek, a másik segédkező püspök, a magyar királyi főudvarmester, a magyar királyi főkamarmester és a magyar királyi testőrkapitány, valamint a segédkező papság kíséretében, — az evangéliumi oldalon felállított trónhoz vezették s beiktatták.

A hercegprímás a királytól jobbra, a kalocsei érsek balra, a nádor helyettese lent a trónnal szemben, a szűkebb kíséret többi tagjai pedig a másik trón előtt foglalták el helyüket.

— Éljen a király! — kiáltotta *Tisza* István nádorhelyettes és az egész templom zúgott az éljéntől.

Ezután a királyné megkoronázása következett.

A király, kíséretében Várad érsekkel és gróf *Széchenyi* püspökkel, a kikhez herceg *Festetics* Taszilo főudvarmester, gróf *Festetics* Pál főkamaras és *Lónyay* testőrkapitány csatlakoztak, a veszprémi bíboros püspökhöz megy, a ki a főoltár közepé előtt bíboros faldistoriumon ül. Rövid szavakkal megkérte őt, hogy koronázza meg *Öfelségét*, a királynét.

Ugyanakkor a királynét, a ki eddig egyedül térdelt, főudvarmestere, gróf *Esterházy* Sándor kézenfogta és megindult vele. Közben az udvari kincstárnok a királyné fején volt házi koronát levette. Uszlyázt herceg *Esterházy* Irma és gróf *Apponyi* Sándorné vitte. A csoportot, a melynek élén a királyné haladt, hat párduezkaczagányos magyar testőr követte, a kik a szentélyben lévő trónnal szemben, a pápai nunczius mellett kétoldalt állottak fel.

A király újból megkérte a veszprémi püspököt a koronázásra és a királyné az oltár legalsó lépcsőjére helyezett bíboroskosra térdelt. A mint a Mindenszentek litániája megkezdődött, leborult a vánskosra.

Most gróf *Tisza* István nádorhelyettes *Festetics* Taszilóval levette a király fejéről a koronát.

A hercegprímás a királyné jobb kezesuklját, jobb karcsuklját és vállai közét olajjal kente meg. A szertartás végeztével gróf *Esterházy* Sándor főudvarmester megfogta a királyné kezét és a sekrestyébe vezette. *Esterházy* Sándor a házi koronát átadta báró *Hornig* Károly veszprémi püspöknek. A hercegprímás előtt a királyné letérdelt a bíboroskosra, mire *Hornig* püspök a királyné fejére tette a házi koronát.

A hercegprímás és *Tisza* a szent koronát a királyné jobb vállához illesztették, a hercegprímás visszaadta a koronát a nádorhelyettesnek, a ki újból visszavitte a királyhoz és a felség fejére illesztette.

A hercegprímás átnyújtotta a királynénak a jogart és az országalmát; gróf *Esterházy* Sándor főudvarmester, *Széchenyi* püspök, Várad érsek és *Hornig* veszprémi püspök a palotahölgyektől és a kamarásoktól követve a királyhoz kísérték.

A veszprémi püspök itt meghajolt a királyné előtt, a ki visszaadja a jogart és az országalmát.

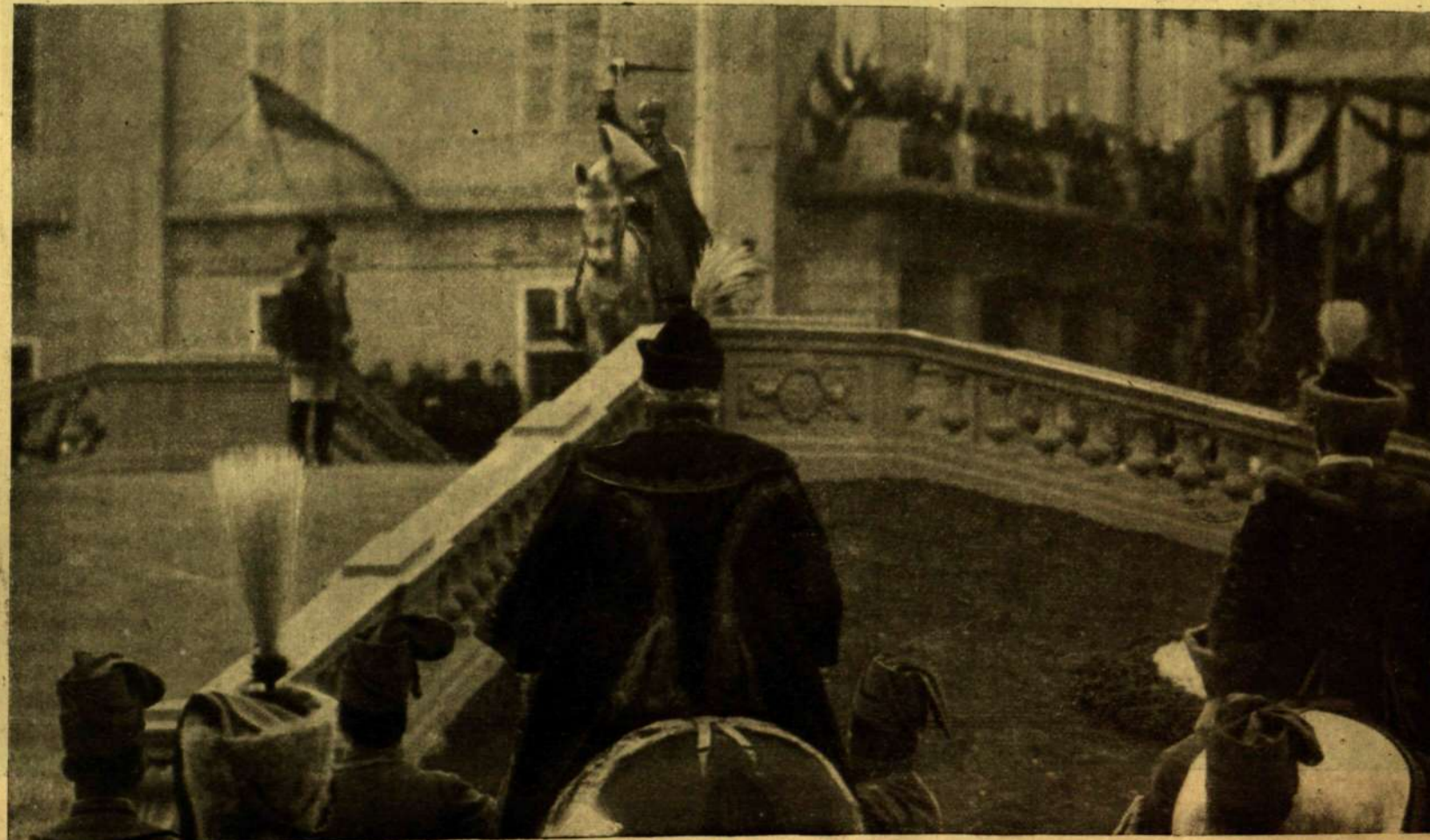
A koronázási misének végén mozgás támad a tömegben, a csoport kétfelé válik; a királyné távozik a templomból. Elöl a főszertartásmester vitte a királyné házi koronáját, mögötte a királyné férjében. Uszlyázt a főudvarmester vitte. Közvetlenül utána *Wallis* altábornagy a trónörökösrel.

A királyné ezután eltávozott kis fiával együtt a templomból, a király pedig elvégezte az arany-sarkantyús vitézek lovagja avatásának hagyományos szertartását.

Ennek végeztével a király kivonult a templomból s fölment a Szent Háromság-téren az ott álló Szent Háromság-szobor előtt fölléptet emelvényre, a koronával a fején. Átvette az ezüstkeresztet s elkezdődött az eskü szertartása. Gróf *Tisza* István átadta a hercegprímásnak az eskü szövegét, mire a primás hangosan olvastatta s a király pedig utána mondta. Tizenkét óra volt, a közönség zúgva éljenzett, a honvédeknek a magyar himnusz játszott, a melyet a küldöttségek s a tribünökön gyülekező közönség állva énekelt.

A király a szertartás után rövid időre visszavonult a templomba, majd ismét kilépett szürke lóra ült s fején a koronával, vállán Szent István palástjával s a menet, olyan sorrendben, a hogy reggel érkezett, elindult a Tárnok-utcán és Disztéren át a Szent György térre. Itt a király föllovagolt a tér közepén hagyományos módon fölépített dombra és megtette a négy kardvágást a világ négy tája felé. A kardvágás után bevonult a Várpalotába, a hol még a koronázási ebéd ősi szertartása várta az e czélra előkészített teremben, a hol összegyűltek a királyi család tagjai, az udvari funkcionáriusok, zászlós urak, a koronaőrök és a melléjük rendelt királyi biztosok. A terem egyik páholyában ült *Ferdinánd* bolgár ezár, mint a királyi család vendége. A szimbolikus jelentőségű ebéd az ősi módon folyt le.

A tulajdonképeni koronázás szertartása ezzel véget ért. Délután még az e czélra kiküldött országos küldöttség átadta a koronázási ajándékot a királynak és királynénak. Estére a királyi család elutazott családi otthonába, *Togerbach-Reichenau*ba.

A KARDVÁGÁS. — A „Vasárnapi Ujság” felvétele.

A KARDVÁGÁS A KORONÁZÁSI DOMBON.

A KIRÁLYNÉ ES TRÓNÖRÖKÖS A DISZKOCsIBAN

KÉPEK A KORONÁZÁSRÓL. — A „Vasárnapi Ujság” felvételei

AZ ESKÜ.

A KIRÁLY UTJÁBAN A KORONÁZÁSI DOMBRA. — (Elöl gróf Tisza István nádorhelyettes.)

KÉPEK A KORONÁZÁSRÓL. — A „Vasárnapi Ujság” felvételei.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

... és nem volt ez netalán kistenyésed, avagy asszonyos hátkor: az amazónok megdöglőtték egész Aethiát és valóságai betörték ide Athénbe, itt táboroztak a Pnyx közelében, kardvégről itt harcoltak a város kellőközpénben. És hogy igazán itt voltak, tanúit ennek mind a helyek fenmaradt nevei, mind az elesett amazónok ma is meglevő síremlékei. (Plutarchos: Theseus.)

I.

THEORIS.

A hajnali szellő ébren volt már s ép borongva indult, hogy a tengert felköltse. A tenger mélyen aludt még, lomhán nyújtózkodott és síma sík végtelenségében a bágyadó csillagok tükröződtek, — a nagy elem nem mozdult, alig locsogott, legfeljebb ha egy-egy felbukkanó delfinnel álmodott. Most egyszerre nyugtalan lett az álma, a friss zefír nyargalt rajta és sávosan borzolta fel a vízi mindenséget. A hullámok éledtek s egymást lökdösve kezdtek mozgolódni; habhátukon szárnybadugott fejjel himbalódtak a sirályok, de berzenkedtek már ők is. Fehéren rebentek fel a tajtékából, elszálltak s velük az éj is, — tünt, menekült a tegnap az árnyakkal nyugat felé. Evoé! győzött a ma, a születő nap új reggelen. A sós elem frissen lélegzett: a tenger felébredt.

A nap maga még fel se vetette lángfűrtös fejét a keleti vizek hűs kékségéből, de messzetapintó sugarai már is előre felnyúltak a magas aetherbe s tüzes ujjakkal mosolygó pirosra perzseltek az álmosan vándorló fellegeteket. Hamar riadtak és gyúltak ezek, terjedt, egyre harapódzott a rózsaszín tűzvész az égbolton lefelé, míg végre földet ért, egy a felhők közé tornyosuló hegyesűcs havát is égő pirjába vonta. Szent magaslat, a messzezeüstlő Ida-esűcs volt ez, a Boldogok szigetének, a szárvárosú Krétának öreg hegyfejedelme, melynek bűvös barlangja egykor az istenek fejedelmét, Zeus atyát, látta születni s nevelkedni... im' a felbukkanó nap első sugárkévéje ezt a esűcsöt látszik keresni: hódolva üdvözlő s szinte gyöngédlen cizirogatja, a fény egész különös tiszteltetlenségű rajta. Még egy percz, — a tűzkorong kiemelkedik a vízből, kárpárazta áradó lávaként ömlik el a tengeren s ebből az égő biborból most már bérezes és fenészes egészében emelkedik ki a bölcs és messze hatalmas Minos király kínnes szigete. Délibájos fehér látomány, Kréta az istenek váraként szinte úszni látszik a vizen s egész mivelta elárulja, hogy olympusi hatalmatlan építész mintázta e hegybástyákat magának földi lakul. Jól védve van; mélybebukó magas parttal veszi körül, melyen ibolyaszín árnyak nyitnak kapukat a tenger felé, — benn aranybarna völgyek illatoznak s a halkok olaj és pálmazöldjéből kilencvenkilenc város márványa vakít elő. A századik — amott a fővölgykapuban a part felett az Ida-lejtőn — a királyi főváros Knossos: fehér esoda, alabástrom palotaváros, mely a tenger felé a szines és mozgalmas Amnisos kikötővé elevenedik... E kikötőváros ma még a szokottnál is hangosabb, mozgalmasabb.

Ujjongó zsvajtól, ünnepi lármtól zengnek a bérezek, — nem kellett a reggelnek a sziget népet felköltenie, ébren van Kréta és soknyelvű cifra ezerek nyúzógnak a tarkaponyvás szűk utcák alacsony háza közt. Lejtő menetek hőmpolyognak a friss akantusleveles és piros gránátbimbós fehér oszlopszarnokokon át, myrrha, rózsza és ibolya a tolongó szalagos fejeken s e mozgó kert illatos virágfolyamként kigyózik netzahosszat... nagy a szerelmes jökdév! a uők szezámmal fűszerezett kis myllost, mézeskalácsot dobálnak, melynek olyan formája van, mint a csókoss szájnak, a férfiak viszont thyrusszal hadonáznak s az ölelkezők mind a tavaszt üdvözlők, — szűz nyelven visszhangzik a dörgő diadalászó: «él Adonis, Adonis feltámadt! a tavasz éled, éljen az élet!» A hajnal tüze e perczben szinte égő máglyává pirosítja a szigetötmböt, de köröskörül az ormokon valóságos tüzek is

gyúlnak: szabad oltárok a nimfás ligetsarkokon s mindegyiken azt a jelképes vadkant égetik, áldozzák, mely a múlt őszön megölte volt a szegény szép ifjú Adonist. Legnagyobb a tűz persze ott fenn az Ida szent barlangja előtt, hol pörölyös Daetyl-papok és ezüstfegyveres Curet-ek táncolnak a lángok körül s az örület hitével kiáltják torkuk szakadtából: «élsz, élsz Adonis Papas... Mindenek Anyja, Kybele, örülj, hogy kedvesedet, Adonist, visszanyered!» A szent hegy dereka a szót zengve, örövendezve tovább adja s lenn a kikötőváros már mint jól betanult ekbót kapja, de a nemzetközi tarka tömegből azért kiki a maga más nyelvén és más hite szerint ismétli a nagy istennő nagy nevét. Így a parti munkásnegyed hellén telepesei (többnyire rövid kithonos dór fazekasok) az istennőt Rhea-nak mondják, a pohos fenecziai hajótulajdonosok Astarténak, a messzeséges Úr városából jött khaldeai csillagjósok Beltis-nek, Mabognak, a taláros ninivehi asszír üzerek Ishtar-nak, a fonott szakállú babyloni kalmárok Mylitta-Lilith-nek... de vannak ott sötétbőrű mezelen hajósok is Haikouptahból, vagyis a Pthah-isten házából: Egyiptomból, ezek, kiknek csak csíkos shenti-kendő van az ágyékuk körül s meredre peczelt pshent a fejükön, ezek Isis-nek nevezik a Mindenek Anyját, ép úgy, mint a szurtos lemmosi kováctelegek thrákál Bendis-nek, — Maha-Mai! kiáltják az asszonyruhás elpuhult lydiai piperekereskedők, Ma! Ma! üvöltik rézpajzsukat verve a csillagos nadragú paplagon zsoldosok... mind mást mondanak s mégis egyet gondolnak, azt, hogy itt a tavasz, im' újra éled, és mivel oly szép, hát éljen az élet! Hja, sok nép és sok nyelv kavarodik itt a gyönyörök szigetén, sok isten megfér itt egymás mellett, tán ép mert nem igen hisznek már bennük többet... Minos szigetén főként az arany és a csók mámorában hisznek, és szép is e mámor így Krétán: Adonis csókoss hajnalán...

Fenn a városban egyre nő a kacagó, ölelkező bolond forgatag, csak ott lenn a szinesen sürgő kikötőben marad józanabban a krétai üzér-szellem. A Hesperidák napnyugati Kertjétől s a Kínesek szigetétől (fenecziai nyelven: «Ispania-stól) el egész a napfelkölte aranyvárosáig, Tyrusig, minden hajó erre közeledik s a legszivesebben itt időzik, — ide hozzák az árúk legjavát. Mindent, a mi drága fehér: gyöngyöt, üveget, ezüstöt, elefántagartat s rózsaoaljat; mindent a mi drága piros: korállt, rubintot, rezet, bibort, pirostót; s mindent, a mi a legdrágább sarga: borostyánt, selymet, szicíliai kék, ophiri nárdust és sáraranyat... mindennek itt a vására, s most is tele az öböl minden színű és alakú temérdek járművekkel. Vanak ott lotuszviráglejű négyzetvitorlás egyiptomi gályák, kigyónyaku háromszögletű vitorlás gyors karthágóiak és sárkányorrú, emeletes fenecziaiak. Kisebb rhódusi hajók is horgonyoznak ott sáfrányon, gabonával, ephesusiak biborszövetekkel és babyloni rikmah-hímzéssel, aztán ciprusiak szagos fahéjjal, sarga borral és fekete ebenfával, — végül samothraeki és boszporusi kalózbárkák drága élórkormányonnyal: a messze éjszakai fogott rabszolgákkal. Az árbócokhoz és evezőpadokhoz láncoltan ott bámészodnak a szíjazott nadragos szomorú barbárok s fehérbőrű, kékszemű asszonyaik: szőke farkosos gelonok, lótejetívó csizmás skythák, tetűfőv szennesz budinok s természetes neurok, kik azonban igen veszedelmeselek, mert hír szerint évente egyszer farkasokká tudnak változni s ilyenkor megeszik a gazdájukat... még hatalmasabbak, valóságos óriások a kremeniek, de, sajnos, emberévők; igen alkalmazhatosak a nehéz munkára s mint ilyenek drágán is kelnek, a rabságban azonban, főként eleinte, felette harapósok, úgy, hogy az üzerek csak égre, avagy borszjúkossal merik kínálni, vásárra vinni őket. Híresek és keresettek a mindig

letakart arczczal járó arimaspok is, — ezek igen messze, az aranyat őrző griffmadarak országának a határán laknak és varázslók, mert aranyat tudnak csinálni, de különben is mindenkép felette csodálatosak: állítólag csak egy szemük van, az is a homlokuk közepén, ez azonban nem egészen biztos, mert az üzerek soha se mutatják előre, viszont a vevők se igen emlegetik utóbb a vétel után... Mindezeket fecsegtve tárgyalja a kalmárnép a kékre meszelt parti csapszékekben; Izráel országabeli serény alkuszok veszekeznek ott hasonló nyelvet beszélő sidoni kereskedőkkel s nyers szavú thrák hajóskapitányokkal. Aranyrojtos asszír palástban pár kompos orrú különös alak ül velük: a knossosi asszonypalota őrei ezek, petyhüdt arczú, szakálltalan pohos herélték, kiket Minos Salmanasszur királytól kapott a kínnes Ninivehből, — édes bor aranylók előttük a kráterben, szakértőn szüresöltek ezt s közben még szakértőbben alkusznak pár ringó derekú skytha leányra. Nehéz alkú, a pohosok unják is már, egyre türelmetlenebbül pillantanak ki a nyílt korcsmaajtó athon-függönye alól a tengerre. Végre sipítva káromkodnak asszírul:

— Nergal üssön belétek a tüzes nyílával és Ninip vigye a buta pisze skytha leányaitokat! nem kellenek már, amott jön a szebb portéka s hozzá ezt még ingyen kapja Minos urunk, hahaha... Theoris! amott jön, érkezik már Theoris!

Varázslatos szó, a partra tóduló kíváncsiak mind zúgva ismétlik: «Theoris, Theoris!»... Egyszerre abba marad minden üzlet, a korcsmák kiürülnek s a boros emberek kurjongatva rohannak fel a kikötő feletti Dior-hegyfokra, hol éjente jeltűz szokott égni figyelmeztetésül a hajósoknak. Onnan a magaslatról jobban látni. A csupasz arczú kövérék is felkocognak s szuszogva merednek az éjszakai szemhatárra, a közeli kis Dia-sziget felé: ott van, csakgyan jó már, a szigetcseke mögül ép most siklik elő az ismerős fekete vitorla... Fekete madár, a Theoris-hajó szomorún lapulva száll a vizen s Boreas hűs fuvalmával gyorsan közeledik, — mindenki tudja, mondja, ezt hajtogatja: im' Minos parancsára harmadszor hozzá már e hajó az athéniek évi emberdójtát! hét ifjút és hét leányt az éhes Minotaurusnak... Hogy örül a buta köznép! szaporodva lepi el a Dionormot s felküzik még az ég kialvó jeltűz kemenezetonyára is. Üvöltve tombol a krétai tömeg vérengző kedve, ádáz, de naiv kacajjal faggatja a ninivehi pohosokat: «úgy-e, etetés lesz? ti palotás urak, ti tudjátok... és hogy lesz ez? ugyan mondjátok már: hogy eszik? egyszerre, vagy egymás után kapja be őket az a Minotaurus?»... A pohosok kaján mosolylyal mint gyerekeket úgy esítítják és biztatják őket: «persze hogy etetés lesz... oh, nagyon éhes már a Minotaurus, ki kell őt engesztelni, különben bajt hoz rátok, a népre, szigetre!» A nép szájátva hallgatja; ők összenéznek s kövér kezeit dörzsölve halkán teszik hozzá:

— Azok az athéni leányok... vajon szépek lesznek-e ezidén is?

Lapul a gyászos madár, a Theoris gyorsan száll; duzzadva dől éjszini vitorlaszárnya s hosszan veti táncoló, nyúló árnyát a vídmármék habokra... Harminez evezős jól ácsolt jóni bárka, magaselejű teste karsú s egykor mosolygó szines lehetett, most azonban minden díszre szomorún fekete véges-végig, — még az orrába faragott Athéné-főt se kímélte a kátrányos eset: e szentelt olajfaszobor szemeit mázolt fekete sávval kötötte be az athéniek keserve. Ne lássa istennőjük nemzeti szegényeket! Jobb is, hogy nem látja őket, kivált így az érkezés perczének közeledtek. Szomorú a

esend a gályán. Középpött a rakodó úr két oldalán az evezősök ülnek az emeletes evezőpadokon s most, hogy az erősödő szél mellett nincs dolguk, meztelen barna czombjuk alá fogják a lenyomott evezőnyelet, — harminczan vannak s mind ifjak, mily izmosak, hatalmasak! ujjatlan, durva khitonjukban rabszolgáknak tetszenek, sőt, hogy a szerepük teljes legyen, még a hajuk is nyirott s a padhoz is odalánczolják, de e tervszerű csalafintaság alól hamar kirí szobortestük attikai nemessége s vele a valój, az, hogy nem rabok ők, hanem nagyon is szabadok: athéni hősök, áruhás legelső bajnokok. A hogy alig pelyhedző állukat a felhúzott térdükre gubbasztják s a hajó magas elejére feltekintenek, mind a hatvan szem könybe lábad: a Minotaurusnak szánt évi emberdó áldozatai készülődnek ott a szörnyű kiszállásra. Ifjú életek, melyeket a hosszú, vöröstaláros és hosszú vörösszakállas kaján vén Minos maga szokott mint legszebbeket kiválasztani; minden évben Athénbe megy ezért és ilyenkor nincs menekvés, minden ifjúnak és leánynak a Prytanaion tanácsházába kell mennie, szemlére jelentkeznie... Ez idén is ott volt elefántcsonttal rakott bíboros hajóján a krétai király s a rózsafakasztó Munchion hó hatodik napjára tűzte ki a kiszemeltek érkezését: ma van e nap s ők itt vannak a minosi parancsra Kréta előtt. A hajó második tisztje, a salamisai Phaiax, ki mint *proreus* a Theoris elején parancsol, áll az áldozatok két csoportja közt; viharismerő, kemény ember, de még az ő szeme is eszók, a hogy a kétszer hét ifjú életet nézi s biztatja... azaz, hogy a hét leánnyal szemben egyelőre csak egy híján hét ifjú készülődik ott. Mindkét nembeliek ép fészülködnek, egymásnak segédkező hosszú hajukat fonják, tűzik s delphi-i szentelt babérral koszorúzzák. Mert utolsó zarándoklásra ott voltak elutasításuk előtt s a hogy Apollonál jártak, tiszta ünnepi fehérben vannak most is: hosszú jóni khitonban, a fiúk e felett bő khlamyszal, a leányok pedig véges-végig burkoló szűzies himationnal. Sápado, ijedt arczok, de azért becsülettel tartják magukat, csak ha lopva a rohamosan közelgő partra néznek, reszket a kezükben a görcsösen tartott *hiketeria*, az a gyapjúval átkötött szent olajág, melyet külön-külön kaptak mind az Apollo szentelt ligetéből. Az egyik leány, névszerint Myrto, ez ereklyén kívül még egy galambra is vigyáz: szent madár ez, az Aphrodite szentélyébe való s Myrto a kebléhez szorítva tartja, — a többi leány hozzátapad; jaj, itt már a part, a sok szín élénkül, rikít, a nesz zsongássá válik, a zsongás üvöltő rivalgássá... mily kaján öröm tombol a parti tömeg dühödő hadonázásában! A növekvő hullámlásban egy perczre megbillen a hajó, de véle benne egy perczre billen a lelkek egyensúlya is. A harmincz evezős, a hét leány s a hat fiú mind megfordul s hívó szemmel néz hátra, bámul a megfordul pad felé: esengve, rettegve, reménykedve...

Magasra van ácsolva az a kormánypad s ott áll fenn a hetedik áldozati ifjú. Vannak ott rajta kívül mások is: a bölcs kormányos, a szintén salamisai ag Nausithoos, aztán tanácsbeli fehérhajú prytanok, köztük a bús Menesthes, ki az athéni Aegeus király elefántcsont jogarbotját szorongatja, mert hiszen ő fogja majd átadni a gyászos adót... Vannak ott mások is s mégis, mintha ott se volnának, úgy el-tűnnek e köztük álló hetedik ifjú fensőséges, parancsoló jelenése mellett. Áll tulajdon oly fehér khitonban, mint társai, de a hogy khlamys-a a szélben ölelő ranczokkal a testéhez tapad, olyan az, mintha valamely isten szobra éledne a földi mez alatt. Fejjel magasabb, vállal szélesebb mindenkinél s mégis phaeubianus könnyed a hatalmas test tagolódása; nagyon ifjú, tán huszonhárom napévet se számlál még ez a csodálatos valaki, de (mint az istenek soha se vé-nülő halhatatlansága) fényes és rajtelmes ez az ő ifjúsága: tapaszalatt nélkül is már is bölcs s mindenki — gyermek, nő, férfi, ág — érzi ezt s készen, bizva hódol neki. Ő maga e hatalmon nem csodálkozik, természetesen veszi, hogy a hová lép, a hová nyúl, a hová csak néz, ott mindenütt ő uralkodik. És mindez a nagy erő a nyirott kondor haj alatt domboruló homlokból sugárzik elő, fényes e homlok s akár az Olympus szirtfala, hatalmasan boltozódik a lángoló nézésű szemek föl. Tűzkéve árad e szemekből, oly fénynyel, mely csak a Kronides

PEKÁR GYULA.

villámának lehet a testvére s melybe, mint a napba, bajos belénezi. Villám a nézése most is, a hogy a fekete vitorla alól egybefont karokkal, Krétára tekint. Előtte, körülte jajong a kishitűség, a szél el-kapja a tépet hangot, csak ez az egy szó hangosodik egyre esdeklőbben: — Theseus!... Theseus!...

A Theoris ép a parti előbércek alá védettebb helyre ér; itt nem zúg úgy a szél, jobban kivehető a kétségbeesés szava:

— Aegeus fia, de kit Poseidon isten nemzett Aethrának, Theseus! tekins már reánk és mondd: a hogy a delphi-i oltár előtt esküdtél, meg fogsz-e menthetti minket a szörnyű Minotaurustól?

Theseus eszmél. Rövidül szeme izzó sugara, pillantása a távolból a hajóig apad vissza, észreveszi a fejeje reszkető kezeket. S az öldöklő tűz egyszerre éltető meleggel szelidül szemében. Bűvösen hat ez, im' már is éled, tápászkodik az áldozatok fetregő reménysege! A rakodó úrn át, mely eleséges kosarakkal van tele, mind a tizenhárom a kormánypadhoz futnak, odatolognak, fel-felnyulnak, a lábába kapaszkodnak:

— Pelops unokája, Herakles öcsese, barátja, úgy-e, nem hagysz el, meg fogsz menteni, Theseus?!

Poseidon fia mosolyog. S szemének isteni nézésével szemben földi: attikai mosoly ez egészen, az athéni rhétor színészmosolya, ki biztos érzékkel számítja ki a hatást és szivesen hallatja, sőt maga is szivesen hallgatja a maga bőven zengő, érzelmes szavát. Am tudja ő, kikhez szól, ép ezért most nem nagyon érzelge, inkább méltatlankodik, — hangja gúny, szava korbács:

— Oh, hogy nem szegyenkeztek, takarodjatok! Avagy ha Apollo nem akarná, hogy terven, a ti megmentésnek, sikerüljön, elfogadta volna-e delphi-i eskümet? Lesújtatható volna, de nem tette, ellenkezőleg: nyirott hajamat fogadalmammal együtt kegyesen fogadta... láttátok, igaz-e?

Ámúlt bólogatás:

— Ez igaz, kegyesen fogadta, persze... hisz a Pythia is mondta!

— Nos hát akkor, balga gyerekek, mit ijedeztek? Apollo akarja s így ti már is mentve vagytok!

Ujjongás:

— Igazán? de jaj, Poseidon fia, hogy lesz, hogyan lehessen ez? Nézd, halloed-e a partról a végünknek örülő ezerek kaján üvöltését?

(Polytatása következik.)

PEKÁR GYULA.

Az új évvel új eredeti regény közlését kezdjük meg. *Pekár Gyula* nagyszabásúak ígérkező műve ez, a mely elé bizonyára nagy várakozással fognak tekinteni már ez első közlemény után is az olvasók.

Pekár Gyula egyik legkiválóbb és legnagyobb hatású tagja annak az írói nemzedéknek, a mely a kilencvenes évek elején szinte csapatostul hozta nyilvánosság elé a nagy tehetségű írókat. Ő is jelentékeny készségeket hozott magával: friss megfigyelő szemet az élet jelenségeinek tükrözésére, nagy és komoly írói becsvágyat, szokatlanul széleskörű műveltséget. Kevesen voltak kortársai között, a kik a régi és modern irodalom oly beható ismeretével indultak pályájukra, mint ő s csak kevesekben dolgozott tovább is az önművelődés szelleme oly hathatósan, mint benne. Pályája folytonos fejlődés, az írói szellemek mind újabb és újabb oldalairól való megnyilatkozása. Fialatos, galantériával és az élet örömeinek élvezetére való készséggel tele huszártörténetekkel kezdte, aztán fokozottan mind mélyebbre hatolt: a lélek benső, apró finomságainak pontosan megfigyelt s egyéni ízzel megalkotott stílusú rajzaim már mindinkább érzett a szélesebb ívű alkotásra való rátermettsége, a novella formájából mindinkább a regény felé törekedett, stíljé mindinkább tisztult, — eszközeiben egyszerűsödött, látásmódja mindinkább a nagy vonásokkal átfogó módszer felé fejlődött s egyuttal mind közelebb jutott a speciális magyar levegő, a magyar múlt és jelen problémáihoz, életnyilvánulásaihoz. Folyton fokozódó sikere, írói pozíciójának mind előkelőbbé válása, a közönséggel való mind szorosabb kapcsolata is ebbe az irányba vitte.

Első nagy regényét, a *Tatárabság*-ot, Erdély egykori hatalma és dicsősége elomlásának ezt a nagyarányú képét is a *Vasárnapi Ujság* közölte először s sikere mindenütt nagy volt, az olvasó közönségnek a könyv kedves olvasmányává lett, az Akadémia is sietett a Péczmá-díjjal megjutalmazni.

Most újra történeti regényvel lép Pekár lapunkban az olvasó elé. Ezuttal azonban nem a magyar múltba vezet vissza, hanem sokkal-sokkal régebbi időkbe, olyan korba, a mely a történelemnek még csak küszöbén áll s nem szólnak róla hiteles okiratok s egyéb írott történelmi források, hanem csak az újabbkori archeologiai ásatások gyér emlékei és a mondané valóságból és költészetből összeszórt tudósításai.

A Homérosz előtti kor ez, a görög hősmondák világa, a melyet iskolai tanulmányaiból mindenki ismer, de az az új világítás, a melyet a mai archeologiai kutatás vetett rá, a legtöbbnek előtt új. Pekár a tudományos eredményekkel való teljes elmélyedéssel alkotta meg apparátusát, a mely azonban az olvasó számára nagyobbbrást láthatatlan marad, mert csak azt a szerepet játszza, mint az állványok az épülő palota körül, a melyeknek csak addig van szerepük, a míg az építész munkája tart s a mint az épület kész, lebontásra kerülnek. Az olvasó, a míg a sokszor szinte fantasztikusnak tűnő érdekes történetet olvassa, alig veszi észre, hogy itt évekre terjedő hosszú tanulmányozás eredményei tárulnak elébe a költő alkotó képzeletének tüzeiben feldolgozva. Mindenütt az emberi cselekvést és szenvedést látja maga előtt, az alapvonásaiban örökre egy, színében mindig a kor és környezet szerint változó emberi karaktert, az érzelme, indulatok, szenvedélyek és akaratok surlódását, a mely az életet teszi.

A tárgy: Theseus európai, a kor: a görög kultúra, tehát minden európai kultúra bölcsője. Végzetserő nagy történelmi események állanak az emberi sorsok hátterében: a férfi és nő, a patriarhátus és a matriarhátus harca a világ feletti uralomért s az előbbinek győzelme, a mely beláthatatlan időkre eldöntötte az emberiség sorsát. Talán ez az emberi történelem legnagyobb eseménye, a két nemnek ez a küzdelme az emberiség sorsának intézéséért s a küzdelem eredményeként beállott egyensúly, a mely a férfinak juttatta az elsőbbség jogát, alapja minden mai világtrendnek. Ez a nagy, döntő esata s annak az egyes emberek életére való hatása a regénynek tulajdonképeni tárgya, a mely az évezredek intervallumán át belenyúl a mai kor nem egy aktuális problémájába is.

A MAGYAR LOVAS TESTŐRÖK A SZENT GYÖRGY-TÉREN.

A KARDVÁGÁS UTÁN A KÖZÖNSÉG A KORONÁZÓ DOMBRA LÓDUL.

KEPEK A KORONÁZÁS RÓL - A „Vasárnapi Ujság” felvételei.

A KIRÁLYNÉ VISSZATÉRÉSE A KIRÁLYI VÁRLAKBA A KORONÁZÁS UTÁN.

A KIRÁLY (X) A KARDVÁGÁS UTÁN FÖLTERKINT A KIRÁLYNÉ ABLAKÁBA. (XX)

A KORONÁZÁS RÓL - A „Vasárnapi Ujság” felvételei.

A KORONA ÉS A KORONÁZÁSI JELVÉNYEK ÁTVITELÉ A KORONÁZÓ-TEPLOMBA DECEMBER 29-ÉN.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

Írta BRAUN LILY.

Bevezetés.

Ha az öreg Laval grófnő, mely karosszékeben kényelmesen hátradőlve, vidáman elgondolkozó mosolylyal finom ajkai körül, elkezdett beszélni Delphine Montjoieról, — szigorú lánya sokatmondó pillantással a szobában levő ifjú ságra rendszerint közbevetett egy figyelmeztető: «Ugyan mama!» felkiáltást. Olyankor mindig abbahagyta a beszédet, gyöngéd piroság öntötte el elefántcsont-bőrért — a boszúságtól-e vagy zavarában? — s az este további részén hallgatag maradt.

Ha valamelyik leány-unokája egyedül jött hozzá, akkor nem volt szükség hosszas kérésre, szívesen beszélt a feszülten figyelőnek az ősanjáról, a ki birtokában volt a varázsszernek, melylyel minden szívet magához lánczolt. A rokokó nevető szelleme — félig szerelem-isten, félig faun — elénekelté pásztordalait bölcsőjénél, Napoleon hősi eposza zúgta körül öreg korát; illatos, fűrtös fejcsékéje körül tombolt 1789 vihara s a juliusi forradalom zivatarára még érintette jégszürke haját. Sikló menüett-lépések, suhogó ruhák, csattogó magassarkú cipők, félrevert harangok, ágyúdörgés, közben pedig suttogás, halk nevetés, visszafojtott zokogás — ez volt az ő története.

Mikor egy télen a mély, puha hó elfojtott minden hangot a Vogeze lábanál levő kastély körül, akkor elhangzott az élete.

«Kévéssel halála előtt — beszélt Laval grófnő — a még gondos toilletet csinált. Nekem úgy tetszett, még egy kis pirost is tett az arcára s még mindig szép fekete szemét egészen, egészen gyöngéden aláhúztá. Utolsó vendégem — mondta mosolyogva — ne panaszkodhassék az illedelem hiánya miatt.»

Unokái örökölték az öreg várat, a melyből mintha eltűnt volna minden élet s a hosszú gyöngyörököt, melyek úrnőjük vakító nyaka és fehér karja utáni vágytól elvesztették minden-fényüket. Unokahuga, Laval grófnő csak

egy kis csomag elsárgult levelet vitt el magával. Ezek többet értek, mint halott kincsei, mert bennük dobogott a marquisnő szíve.

LEÁNYKOR.

Montbéliard Frigyes Jenő herceg Delphinehez.

Etupes vára, 1772 június 16.

Bájos Delphine, legtisztábbja minden nympháknak! Tegnap óta nem hűnytam le szememet. Mindig magam előtt láttam, mint siklott el előlem, a pásztorok legszerelmesebbike elől, mintha a vizesékek mögött tűnt volna el s alámerült volna a tavakban, — mindig magam előtt láttam. Azt a pillanatot azonban, a mikor a gényusok serege az üldözők elől menekülve Vénusz templomában menedéket keresett s én ott itt — éppen itt — vetélytársam, a kis Wurmser báró elleni harcban megnyertem magamnak, — ezt a pillanatot alig merem emlékezetemben felidézni. Szívem dobogása, pulzusom lüktetése, arcrom izzó pirosága nagyon is nyilvánvalóan jelezték a látat, a mely megszállott.

Nagybátyám, a herceg nem akarta hinni, hogy mi gyermekek ezt az ünnepet az ő tiszteltére rögtönzöttük s egyáltalán nem tudja fel-fogni, hogy Delphine Laval, minden tánczosnók leggrაციózusabbika még csak tizenhárom éves. «Versailles boldognak vallaná magát, ha megnyithatná neki kapuit s a király volna első bámulója» — mondta ő. Hallottam, a mint anyámat rábeszélte, legyen rá gondja, hogy a «szép Delphine» nővérem kíséretében bemutatkozzék a stuttgarti udvarnál.

Nos, ha engem még a gyermekek közé számítanak is s Altenau úr időnkint legjobban szeretne vakká és süketté tenni — (különben arról sincs sejtelmem, hogy fogja ez a levél elkerülni Argus-tekintetét) — egyet biztosan tudok: bájos barátnóm biztosabb helyen volna a versaillesi udvarnál, melynek feje agastyán, mint a stuttgartinál.

Kardommal kezemben védénem ugyan minden tolakódó bámuló ellen, még ha a legmagasabb rangú is, de az erre való jogot még előbb Öntől kell megkapnom. Erzem: tegnap óta

nem vagyunk már gyermekek. Az elmúlt évek ártatlan játékeit edesebb játékok váltják fel.

Lekötelezettemm tettem Ferenczet, legfiatalabb lovászomat. Megesküdtök nekem, hogy ez a levelemet csak Önnek adja át személyesen s csak Öntől fogad el választ. Ne hagyjon hasztalanul remélni! A szeme már egyszer megadást ragyogott nekem, mikor én, szegény pásztor, az istennő lába elé omlottam. Ne engedje azt hinni, hogy ez csak a tűzszlopok viszfénye volt, melyek a templom körül ég felé szálltak.

Vasárnap a nővérem várja Önt. Ha előbb néhány szót kapok Öntől, a melyekben viszhang lesz, ha még oly halk is, az én szavaimra, akkor lehetővé fogom tenni, hogy egyedül találkozzunk.

Montbéliard Frigyes Jenő herceg Delphinehez.

Montbéliard kastély, 1771 december 12.

Drága Delphine, Ön a legmélyebben megsebzett egy szerelemmel tele szívet. A világ minden szerencsétlenségét hamarabb álmódtam volna, mint hogy boldogságom csillaga oly hamar elsötétülhet. Hát oly hamar elfelejtette, a mit ígért nekem, mikor a Poseidon-barlangban szabad volt a rózsapiros szalagot saját kezemmel leoldanom nyakáról, — arról a nyakról, a mely miatt a hattyúk, valahányszor csónakunk végig suhant a tavon, szárnyaikkal csattogva, irigységgel telve támadtak Ön ellen. Junius huszadikán volt ez. Oh, én nem felejttem el a napot és az órát s mindig emlékeztetni fogom Önt rá!

A mióta Montbéliardba visszatértünk s a szép szabadság megint hátraszorult az udvari kényszer mellett, az Ön magaviselete irányomban megváltozott.

De én vak voltam ez iránt; kimértségében csak a ceremónia következményét láttam, irtózással attól, hogy velem találkozzék, csak a félelmet udvarmesterem szeméttől s az Ön guvernanteja szeméttől, igyekeztében, hogy mindig nővérem társaságában legyen, csak ravasz eszközt láttam arra, hogy találkozásunk ártatlannak tűnjön fel.

Es most, mikor a szerence, vagy mondjuk jobban, nagybátyám elragadó könnyelműsége

csaknem ránk kényszerítette az egyedüllet alkalmát, Ön volt az, a ki kitért az útból, hogy udvarmesteremmel, Altenau úrral lehessen együtt. Versekét olvasott fel Önnek a kandalló előtt s hozzá még német verseket!

Mikor hazatértem nagybátyám szánján tett utamról, a melyet napszálltáig meghosszabbítottam, — Istenem, mily csodás lett volna a fehér róka-takaró alatt, az óriás-hattyú havas szárnyai között megszöktetni bájos barátnőmet! — akkor azt reméltem, a miattam való aggodalomnak legalább egy vonását megtalálom arcvonásaiban. E helyett elesodálkozott: «már visszajött?» — egy kézszorítás Altenau úr számára, könnyektől csillogó pillantás kíséretében.

Elég ostoba voltam Altenau urat barátomnak tartani s bizalmam, tudásának gazdagsága iránti gyermeki lelkesedésem oly határtalan volt, hogy nem ismertem hőbb vágyat, mint hogy bájos Delphinemet hozzá vezessem, hogy ő is élvezhesse, a mit én élveztem.

aránt magas követelményeket támaszt, de azt hiszem, Ön meg fog nekik felelni.

Nem akarom elmulasztani, hogy közöljem Önnel, hogy Frigyes Jenő herceg az utóbbi időben még komolyabb hajlamokat tanúsít a tanulmányok iránt, a mit az Ön példájának és befolyásának vélek tulajdoníthatni. Többet tartózkodik szobámban, mint vadászterületén, buzgóbban foglalkozik könyveivel, mint lovaival és kutyáival. Ha könnyen hevülő szíve eddig csak lelkesült minden szép és fenkölt iránt, most úgy látszik, fölényes értelemmel közelíti meg a kor nagy kérdéseit. Reméljük, hogy szellemének ez az iránya állandónak fog bizonyulni. A porosz király példája szerint éppen a fejedelmek, a kiknek gondolkodása és cselekvése mindenki előtt láthatóan játszik le a világszínház színpadán, kísérlőjük kellene hogy válasszák a művészet és a tudomány géniuszeit. E helyett, nem lévén másokhoz szokva, mint alázatos alattvalókhöz, ezeket a szintén

ZITA KIRÁLYNÉ KORONÁZÁSI DISZRUHÁJA.

Es most ez a családás: a barát, a ki mint áruló leplezi le magát, a szerelmes hölgy, a ki elhagy az ő kedvéért!

De ne remélje, hogy ingatag szívet oly könnyen szabadon bocsátom. A féltékenység és gyűlölet meg fog tanítani, hogy vetélytársamat érzékenyen eltaláljam.

Altenau János Delphinehez.

Etupes vára, 1772 január 16.

Méltóságos grófnő, Laroche asszony ép az imént közölte velem, hogy Ön gyöngékedik s a legközelebbi hetekben nem várhatjuk Montbéliardba. Ez a legmélyebben elszomorított. Az Önnel töltött órák, a mikor megengedetttem nekem, hogy fogékony lelke elé kitérjem a német költészet ismeretlen kincseit, fénypontjai voltak az én elkomorodott életemnek.

Engedje meg, hogy ma egy francia könyvet küldjek Önnek, a mely a legszebbek és legfenköltebbek közé tartozik, a miket a francia irodalom létrehozott: az «Uj Heloise» Jean Jacques Rousseautól, attól a sokszor félreismerett költőtől, a kiről már gyakran beszéltem Önnek. Olvasása érzésével és értelmével szemben egy-

isteni eredetű lényeket szórakozásuk merő esz. közeivé igyekeznek lealacsonyítani.

Montbéliard Frigyes Jenő herceg Delphinehez.

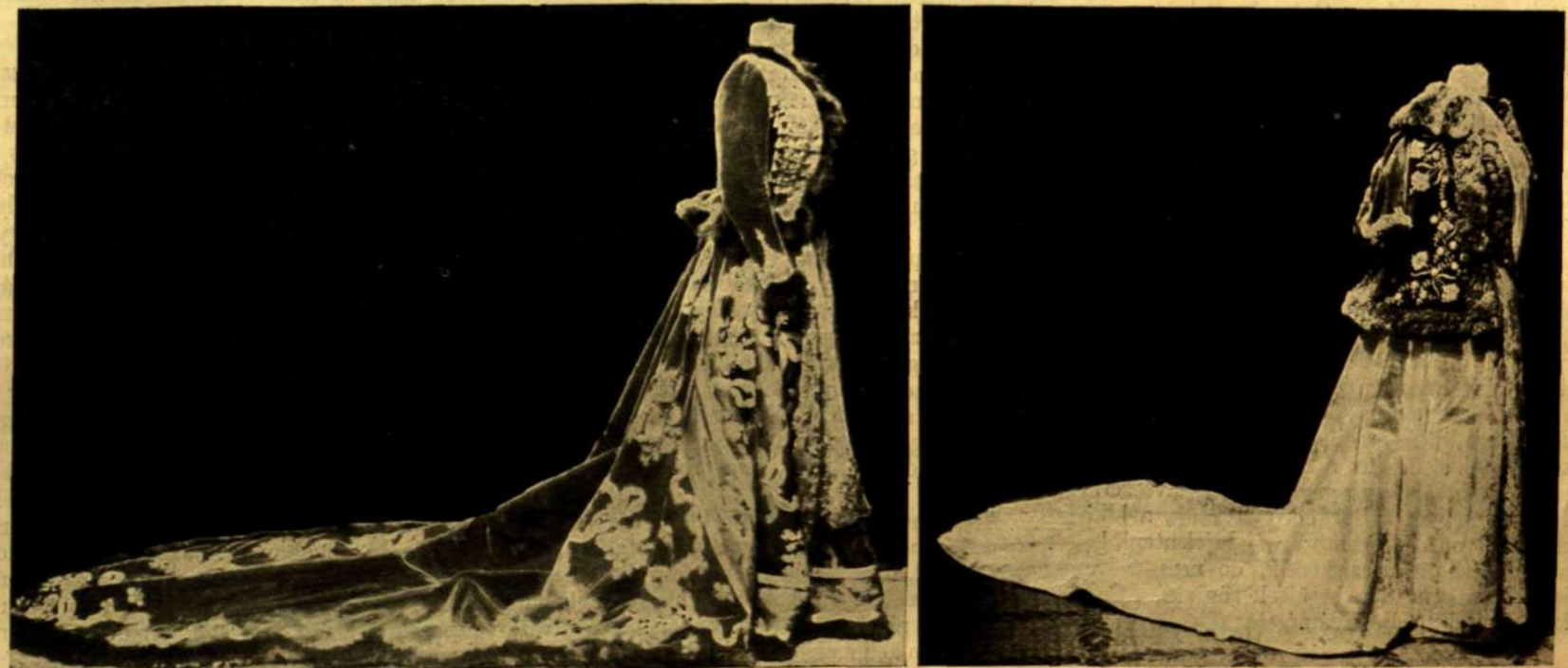
Montbéliard kastély, 1772 június 19.

Imádozt Delphine. Az izgalom és önvád hónapjai után végre módját tudom ejteni, hogy lábai elé boruljak. Chevreuse grófnő Guy fiával nálunk van vendégségben. Nekem megállott a szívem dobogása, mikor Guy a bájos Laval grófnőről kezdett beszélni, a kivel ez a boldog ember Mortemart marquisenál a gyermekbálon táncolhatott. Igyekeztem hívós maradni, ünött arccal hallgattam, mikor leírta nekem a l'amoureuse frizuráját, arannyal átszőtt kék brokát-ruháját s dícsérté a gráciát, a melylyel Ön a menüettben mozgott, mikor azonban arca gödröskeinek, nevető szájának, melynek jobb sarkában egy szépségflastromocsa ült — mintha szükség volna rózsás színét még külön ki is emelni, — még az emléketől is elragadtatásba esett, akkor elhagyott az önuralmam. Megvallottam neki mindent. Szavát adta nekem, hogy a legelső alkalommal át fogja Önnek nyújtani ezt a levelet.

Igen, Delphine, bűnös vagyok, de bűnöm az Ön távollétével oly borzasztóan meg van büntetve, hogy legalább is meg kell hallgatnia engem.

Mikor lovászom segítségével, a ki megvezettegette Altenau úr szolgáját, földeztem Önnek a levelezését udvarmesteremmel, a dühöm nem ismert többé határt; nem volt eszköz elég alacsony arra, hogy dühömet le ne hűthessem vele. Annnyira bele hízelegtem magamat Altenau úr bizalmába, hogy még a párisi filozófusokkal való titkos összeköttetése sem maradtak előttem rejtve. Könyvtárában csupa olyan könyveket találtam, a melyeket a párisi parlament nyilvánosan megégetett s melyeknek szerzői királyi rendelettel a Bastilleben, Vincennesben és Fort-l'Évêqueben bűnhődtek bujtogató beszédekért. Olvastam bennük és felfedeztem, hogy ezekből a könyvekből merítette Altenau úr mindazokat a gondolatokat, mindazt a tudást, a melyet tanításában átszarmaztatott ránk.

Oh Delphine, kemény harcát küzdöttem önmagammal, de az égető kívánság, hogy Altenau urat eltávolítsam az Ön közeléből, elnemtotta lelkiismeretem hangját. Elárultam fel-

GRÓF BATHYÁNY LAJOSNÉ DISZMAGYARJA.

GRÓF SZÉCHENYI LÁSZLÓNÉ VANDERBILT GLADYS DISZMAGYARJA.

DISZMAGYAR NŐI ÖLTÖZÉKEK A KORONÁZÁSON. — Girard, Jéssé műterméből.

A MAGYAR LOVASTESTŐRSÉG A KORONÁZÓ-TEMPLOM ELŐTT, A KORONÁZÁSKOR. — A „Vasárnapi Ujság” félvétele.

fedezéseimet a hercegnek és az udvarmester úr még az nap el volt bocsátva. Nem méltatott engem egyetlen pillantására sem s megszegyenülten és összetörtén nem is mertem a szobát elhagyni, a míg őt ott tudtam. Nem én lettem a győztes — ezt mélyen éreztem, még mielőtt tudtam volna, hogy Önnek az én tettem miatt szenvednie kell. A fél életemet oda adnám, ha ezt meg nem történté tehetném!

«A kolostor jámbor levegője hamar el fogja űzni a pokol szagát, a melyet kedves comtesse-ünk magába szívott» — mondta kenetteljesen az Ön gouvernanteja, az a vén kigyó, mikor közölte velünk az Ön elutazását L'Abbaye aux Bois-ba. Mikor azonban Guy leírta előtűnk az életet ebben a kolostorban, mikor elbeszélte, hogy Dauberval, az opera első táncosa vezető ott is a tánczot, hogy Őnt szép Delphine, mindeki irigylő az első táncz-díjért, még Guy nővére is, a ki a történelemből első díjat kapott, hogy Lavallière hercegnő elragadtatásában Önnek ajándékozta a legyezőt, a mely a kezében volt — ámbár nem szentképpel, hanem a Gráciák és Múzsák képeivel volt díszítve — akkor Laroche asszony keresztet vetett és panaszkodott Páris romlottsága miatt.

Azon az estén először ültünk ez évben az etupesi nagy terrazon. Az összes szökökútak játszóttak. A hátsó bosquetek mögöl melodikus ének csegett; az aratók és aratók voltak, a kik a rétet kaszálták. Új udvarmestereink tanította meg őket a tél folyamán ezekre a kedves dallamokra, hogy minket és vendégeinket elragadtatásba ejtsen. Mondják, nem volt könnyű dolog ezeket a máskülönben oly hajlékony embereket megnyerni a művészetnek. Néhány nagyon is lázadózó közülük, a kikben multkor volt elég szemtelenség kijelenteni, hogy a hercegnő ugyan a kezeik, de nem a hangjaik, Montbéliardba kerültek zár alá. Azóta a kórus mindig teljes számú maradt.

Vendégeink serege nagyobb, mint máskor; de nem töltik ki a roppant házgot, melyet állandóan érnek. És mégis bámi nagy, — egy kis darab papíros, rajta két szó: megbocsátok Önnek, ebben a pillanatban, mikor minden

fenbőjázó kívánságnak hallgatni kell, kitölthetné ezt a házgot. Hasztalan fogok-e várni rá?

Altenau János Delphinehez.

Páris, 1772 július 3.

Méltóságos grófnó!

A legvastagabb kolostorfalak vékonyak lesznek, mint a selyempapír, ha Párisban vannak és rangbéli fiatal hölgyeket nevelnek rajtuk belül. Vállalkozom mindazon könyveknek, a melyek miatt Montbéliard-t el kellett hagynom, Önhez való becsapására, a nélkül, hogy egy másik Frigyes Jenő visszaélhetne bizalmammal s egy másik Laroche asszony megbüntethetné Őnt értük. Ma azonban nem akarom Őnt nyugtalanítani. Ha még mindig Montbéliard levegőjében élnék, a mely még annyira a tizenhetedik századé, hogy a tizenhözötödiknek vihart kellene kirobantani, hogy eloszlassa, akkor kézcsoókkal és mély meghajlással kérném bocsánatát azért, hogy ártatlanul bűnös voltam száműzetésében. De most, mint Ön, én is a fővárosban vagyok és tudom, hogy Párisban egy kolostornak is előnyt kell nyújtani egy elszázi régi kastély fölött.

Idejöttem tiltott könyveimmel és azt találtam, hogy nem kellett volna velük súlyosbítnom úti podgyászomat: az eszmék betöltik Páris, mindenki a léleketével szívja be őket. Behatolnak még a nagyvilág szalonjaiba is, mert a szép hölgyek, kiknek fehér kezében minden fegyver furesza játékszerre, kiknek szájjában minden gondolat bonmottá válik, végre beleuntak a pástorjátékokba és most a szellem világító gölyóival játszanak szemfényvesztő játékok, nem is sejtve, hogy robbanó por van bennük.

Ezért ne féljen, kedves kis grófnó, ha a fejeuskéjében még maradványokat talál az Új Heloiseból, a sziveskéjében pedig érzéseket, a melyek miatt egy kolostori kisasszonykának el kellene pirulnia — ez Párisban ma a divat. S attól sem kell megijednie, hogy esetleg viszontlát engem, a szegény német bárót, a kinek a Contrat Social nemcsak a táskájában van. Mint a Haute-Financében az arisztokraták, meg az udvari társaságban a literatusok vannak most

divatban. Ők léptek az udvari bolondok helyébe s ezért mindent megengedhetnek maguknak, csak tudják a legmagasabb és legislegmagasabb idegeket csiklandozni.

Ez azonban, kis grófnóm, alapságán véve még nem magának való. Látom, hogy szeméi ép oly csodálkozva tágulnak ki, mint akkor, mikor azt beszéltem Önnek, hogy közvetlen az etupesi rózsakerítések és babérfák mögött gyermekeket láttam, a kik a kutyákkal viaskodtak egy darab száraz kenyérbajtért. Különben, a mit Önnek ez alkalommal mondtam, azt megmondtam e gyermekek szüleinek is: száraz kenyérbajtért a kutyákkal viaskodni, — nem ezt a sorsot szánta Isten a parasztnak. Most aztán a herceg úr nyilván csodálkozik fog, mikép lehet a könyveknek hatásuk, mikor ő gondoskodott arról, hogy az emberei ne tudjanak olvasni.

Grót Chevreuse Guy Clarissehez.

Páris, 1772 augusztus 8.

Kedves hugom, itt küldöm az ígért bonbonniéret. Remélhetőleg Sainte-Bathilde anya isteni együgyűségében a rajta levő amoretteket az ég angyalainak fogja tartani s a dragéeket egyedül édes tartalmauknak. Tudja, milyen föltételek mellett ígertem meg Önnek, hogy a Chevalier választás a kezébe játszom. Ma Önön a sor, hogy ezt a föltételt teljesítse. Adja át a kis Lavalnak azt a levelet, a melyet a szekrényke alján talál és használja fel, mint idősebb barátónk, befolyását arra, hogy belső és külső előnyeimet oly ragyogóan esetelje, hogy az én alakom uralkodjék Delphine álmáin. Frigyes Jenő csinos fiú, de sokkal németebb, semhogy én ki ne tudnám vetni a nyeregből, hacsak az a modern szentimentáliság, a mely a szerelem szót ujabban tragikus hangon mondatja ki, nem ragadta hatalmába a barátónkjét. Az Ön dolga megtanítani őt, hogy a nemek közti ezen vonzóerő arra való, hogy könnyebbé, nem pedig hogy nehezebbé tegye az életet. Amornak szárnyai vannak. Csak az olyan rabok, a kiknek ólom van a lábukra kötve, forognak mindig keserves körben —

(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI

December 28. Mackensen vezértábornagy hadcsoprtjánál Falkenhayn tábornok szövetséges haderői Rimmicul-Saratnál az oroszokat súlyosan megverték. Tegnap az ellenség még egyszer megkísérelte a várostól délnyugatra és délkeletre helyőllni és hogy levegőhöz jusson, több tömegtámadással próbálkozott. Vonalait több helyen áttörtük, az ellenség meghátrált; üldözésében Rimmicul-Saraton túl haladtunk előre. Az elfoglalt várostól északnyugatra emelkedő magaslatokon az oroszok szintén meghátráltak az osztrák-magyar és német csapatok szuronyai elől. Tegnap három ezer, a csata kezdete óta tizezernél több foglyot szállítottunk be. József királyi herceg vezérezredes hadseregarczvonala Sósmezőnél és attól délkeletre a hegységben a harc erősen fokozódik. A nyugati harczterén helyenkint tüzéségi tűz; a többi harcztereken nincs újság.

December 29. Rimmicul-Saratól északkeletre és északra Falkenhayn tábornok hadserege állásról állásra nyomja vissza az ellenséget. Az említett várostól északnyugatra fekvő hegyvidéken Krafft von Dellmensingen tábornok osztrák-magyar és bajor csapatai az ellenséget újra visszaverték. Geiginger Lajos altábornagy ennek kötelekébe tartozó harcesoportja Dedulesci előtt harczban áll. A József kir. herceg vezérezredes parancsnoksága alatt álló arczvonala déli szárnya is csatlakozott a támadáshoz. Osztrák-magyar és német erők a felső Zabala-Naruja- és Putna-völgyben erősen kiépített állások sorát ragadták el az ellenségtől és Harjánál, Sósmezőtől északkeletre, rohammal elfoglalták az ellenséges vonalakat. Az ellenség a tegnapi harczokban Oláhországban és a hegységben Focsanitól nyugatra 3000 foglyot, 6 ágyút és több mint 20 gépjegyvert hagyott kezükön. A nyugati harczterén a 304-es magaslaton és a Mort Homme déli lejtőjén a németek sikeresen előretörték. Az olasz harczterén a Karszt-fensíkon az olaszok fokozódó tüzéségi tüze.

December 30. Az oláh síkságon előrenyomuló szövetséges haderők szakadatlan harczban elfoglalták a vizirul-suttetii vonalát és Rimmicul-Sarat és Plainesi közt Slobozia területét. Plainesitől nyugatra Krafft tábornok harcesoportja a hegyek lábához közeledik. Osztrák-magyar zászlóaljok itt az ellenségtől két 10 centiméteres tarackot zsákmányoltak. József királyi herceg vezérezredes hadsoprtjának déli szárnya az el-

lenség szívós ellenállása ellenére újból jelentékeny előrehaladást tett. Az oroszok ellentámadásait visszaverték. Tíz tisztet, 650 főnyi legénységet és 7 géppuskát szállítottunk be mint napi zsákmányt. Az Úz-völgytől északra gyengébb orosz támadás megfiusult. Zalocétól északnyugatra tiszti járőreink tapogatódóva sikerrel nyomultak előre ellenséges állások ellen. Wolhyniában repülőrajaink egyike a Bodovtől keletre elterülő erdőhátrót sikeresen bombázta. A nyugati harczterén Lilletől északnyugatra, a Somme mellett és az Aisne-arczvonala egyes pontjain a tüzéségi tűz fokozódott. A Mort Hommeon a németek által elfoglalt új állások elleni támadást visszaverték.

December 31. Mackensen vezértábornagy hadcsoprtjánál az ellenség lépésről-lépésre a brailla-focsani vonal felé hátrál. Mig a Buzen folyótól keletre az ellenség már tegnap visszavonulóban volt, az említett folyótól nyugatra és Rimmicul-Saratól északra még elkezdett ellentámadást fejtejt ki, a mely több helyen heves harc után megtört. József királyi herceg vezérezredes hadseregarczvonala a hegyvidéken, Kézdivásárhelytől keletre és északkeletre Gerock tábornok osztrák-magyar és német csapatai román területen előbbreküzdik magukat; Nerejut és Tulnicit, Faulscit mellett elfoglaltuk, a Kasinu- és az Ojtoz-völgy két oldalán tért nyertünk, a határhegységben, Oknától nyugatra a Solyomtar-magaslatot rohammal elfoglaltuk. A nyugati harczterén a La-Bassée csatornától délre, a Somme két oldalán, Reimstől északnyugatra heves tüzéségi harc.

1917. Január 1. A román síkságon harczoló szövetséges haderők az ellenséget utóvédharczok között a Brailától délnyugatra, továbbá a Rimmicul-Sarat és Focsani között fél uton előre elkészített állásaiba szorították vissza. A Zabala, Naruja és Putna felső völgyében Ruiz altábornagy osztrák és magyar és német csapatainak támadása előbbrehalad. Harja környékén zászlóaljaink több egymás mögött fekvő állást rohammal elfoglaltak. Az ellenség minden talpalattnyi földet felad. Az olasz harczterén Szilveszter éjjelén a Karszt-fensíkon az olaszok élénk tüzéségi tüzelése.

Január 2. Dobrudzásban visszavertettük az ellenséget Macinra. Moldvában a szövetséges haderők Braila és Focsani védelmi vonalait előtt halnak. József kir. herceg vezérezredes hadseregarczvonala déli szárnya tegnap különösen Paulesci és Soveja területén haladtak előre. Itt és Harjától délkeletre csapataink rohammal el-

foglaltak több ellenséges állást. Stanislaunál visszavertünk orosz portyázó csapatokat. Az Yperen hajlásban élénk tüzéségi tűz. Angol kézigránát-támadásokat visszavertünk.

A „Jó Pajtás”, Benedek Elek képes gyermeklapja január 7-iki legújabb számába Benedek Elek irt verset, Szabóné Nogáll Janka elbeszélést, Szemere György új regényét kezd A kis káplár címével. Arar Gyula mesét mond, Schöppflin Aladár érdekes cikket irt a vad népek háborúskodásáról, Benedek Elek pompás új állat regény közlését kezdi Róka komáról. A koronázás nagy nemzeti ünnepeit a kis krónika rovat s nagyszámú eredeti kép mutatja be a kis olvasóknak. Tarka mese, a rejtvények és szerkesztői izretetek egészítik a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

HALÁLOZÁSOK.

Hósi halált haltak: Dr. ZSIBOS ZOLTÁN, tüzérfőhadnagy, a polgári életben posta- és táviratistizs, a két Sigmund Laudisnak volt tulajdonosa. — BLEESZ MIKLÓS, tartalékos honvédfőhadnagy századparancsnok, a Sigmund Laudis és a kis ezüst vitézségi érem tulajdonosa. — HORVÁTH LAJOS, honvédzászlós, az ezüst és bronz vitézségi érem tulajdonosa, 20 éves korában, Dorna-Watránál.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Felső-kubini és deménfalvi KUBINYI FERENCZ, Gömör-Kishont vármegye nyug. tiszti főügyésze, 67 éves korában, Kassán. — KORBESKA VILMOS, nyug. vezérőrnagy, 61 éves korában, Szokolozán. — ABRAHÁM ISTVÁN, ítélőtáblai bírói címmel és jelleggel felruházott brassói törvényszéki bíró, 57 éves korában, Budapesten. — MANDI MANDY ÁRPÁD, nyug. huszárkapitány, 52 éves korában, Szatmárnémetiben. — KORBÉLY GÉZA, az eperjesi evangélikus egyház lelkes, a sárosi evangélikus egyházmegye főesperese, az eperjesi evangélikus Thököly Imre kollégium kormányzó testületének egyházi elnöke, 55 éves korában, Eperjesen.

MATTONI-FÉRS
GIESSHÜBLER
természetes
égyvényes
SAVANYÚVIZ.

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyász esetben ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkívül.

Gyermekeknek
legbiztosabb szer váltólá, hűgöletés és számarokohóság ellen a magyar orvosok által 40 arannyal jutalmazott
Rozsnyay világhírű Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja
Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Millióknyi nagy éremmel kitüntetve és törvényesen védve. A valódi készítmény csomagolópapírján Rozsnyay M. névalírására látható. 1 drb ára 12 fill. 25 drb egy dobozban 3 korona.
Kapható minden gyógyszerárban. — Készíti a fajtálós: **Rozsnyay Máttyás gyógyszer.** Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

LOHR Mária
A főváros első (KRONFUSZ) Fűlkét: II. Fő-u. 27. IV. Eski-ut. Keokomdó-u. 14. V. Harmad-u. 4. VI. Tere-kört 39. Andrássy-ut 15. VIII. József-krt. 2.
és legregőbb GYÁR és FÜZLET: VIII. Baross-u. 85.
vegytisztító és kelmeftés. Telefon: József 2-37.

Vadászat
800 drb hatos vagy nyolcezas sörrel töltött teljesen kész töltényt (Cal. 16.) adok tiszteltedj fejében annak, aki nekem a jövő idényre egy jó apróvad vadászterület ajánl, nem nagyon messze a fővárostól és vasutállomással. Szives ajánlatok a NIMRÓD kiadóhivatalhoz, Bpest, IV., Egyetem-utca 4. intézendők.

Vadászsportot üzők
akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a
„NIMRÓD”
KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot
Állandó melléklete:
„A vadászeb”
című egyedüli magyar nyelvű ebtenyészési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.
Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., félévre 7 kor., negyedévre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.
Tessék mutatványszámot kérni.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Használhatatlan
FOGSOROKAT
film és ezüsttörmeléseket, higanyt, ezüst-papírhulladékokat, zálogszedületeket veszek:
Gross Antal, Budapest, VIII., József-kört 23.

Rendeléseknél sziveskedjék lapunkra hivatkozni.

Kultúra és Tudomány
19-ik kötet:
A F. POLLARD
ANGLIA TÖRTÉNETE
Fordította BÁLINT ERNŐ
Anglia politikai, ipari és demokratikus fejlődésének vázolója történelmi alapon.
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
Kapható minden könyvkereskedésben.

Özv. CSIZIK KÁROLYNÉ, szül. Weidinger Julia, 84 éves korában, Budapest. — Özv. LUPITS PÉTERNÉ, szül. Hamara Mária, 72 éves korában, Tolcsván. — Csernői özv. DRASZEWFFY KÁLMÁNNÉ, szül. Wourvermanns Zelin, 70 éves korában, Nyirábrányban. — Özv. dr. PRÉM JÓZSEFNÉ szül. Jäger Szidónia, 59 éves korában, Bécsben. — Özv. guothalvi GUOTH SÁNDORNÉ, szül. Ostffy-asszonyfai Ostffy Mária, Sárvaron. — Özv. répezeszemerei CSUPOR ENDRÉNÉ, szül. Martinek Hermina, 68 éves korában, Zalaegerszegen. — GORTVAY ALADÁRNÉ, szül. deteki és tengerfalvi Metzner Mária 36 éves korában, Sátoraljaújhelyen.

EGYVELEG.

* Az osztriga ártalmatlanná tétele sokat vitatott kérdése e különös csemegé kedvelőinek. Tudvalevő, hogy már igen sok betegség, sőt haláleset történt romlott vízből kikerült osztriga élvezetétől. Amerikában most azzal kísérleteznek, hogy az ilyen romlott vízből kikerült osztrigát némi calcium hypochloritot tartalmazó vízben tartják egy ideig, a mi hasonló hatással van, mintha a tenger vízében állott volna az osztriga, viszont megadja az ellenőrzés előnyét. Az illat ize ettől nem változik.

* A kézigránát használatának elterjedése ennek a háborúnak legfőbb újdonságai közé tartozik. A lövészárk-harcban, különösen megerősített állások elleni támadásokkor, de támadások elhárításában is a kézigránát alkalmasabb fegyvernek bizonyult, mint a puska, mert nem akadályozza a katonát mozgásában s e mellett nagyobb hatást lehet vele elérni.

A «VASÁRNAPI UJSÁG» 64-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

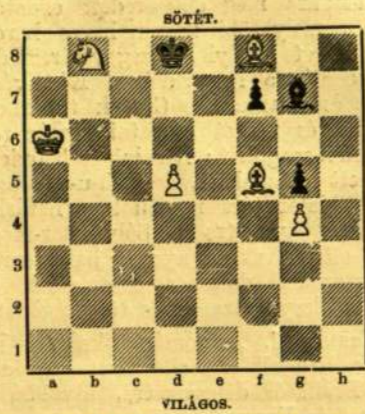
A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg ki-vitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél-évre 10 korona.
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyed-évre 6 korona, félévre 12 korona.
Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhiva-talába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám kül-dendők.

SAKKJÁTÉK

3038. számú feladvány Cumpa I.-től.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

3035. számú feladvány megfejtése Dr. Frankensteintől.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Bb6-b7 Ke6x6 1. — — — Ke6xe5
2. Bc7-c7+ matt. 2. Bb7-b7+ matt.

A 3038. számú feladvány megfejtése Leopold R.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Hc8-d6 V f8xd6 1. — — — Fe5xd6
2. f2-f4+ stb. matt 2. d2-d4+ matt

Helyesen fejtették meg: A «Budapesti Sakk-kör» (Bu-dapest). — Hoffbauer Antal (Lápóvár). — Kintzsig Ró-bert (Fakert). — Székely Jenő (Gydr). — Bácsi Péter (Budapest).

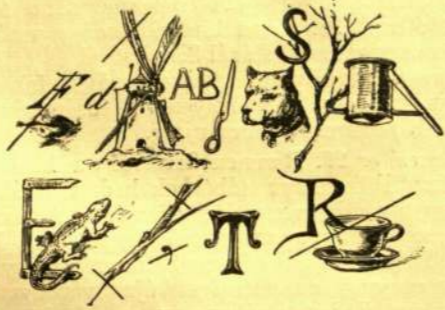
Szerkesztői üzenetek.

Fejedelmi koronák. A különböző nemzetek koronáiról és koronázási szertartásairól szóló cikkekben sok az érde-kes adat, de mi már terjedelme miatt sem használ-hatjuk fel.

A magyar főurakhoz. Szép a hazafias hív, a melylyel főurainkat hazafiságra buzdítja, de sok elcsépett köz-helyet mond el lapos prózai nyelven.

Téli vadászat. A novella témáját már Maupassant is feldolgozta, és pedig ezerszeret több erővel.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 49. számában közölt kép-talány megfejtése: Ezt a kerek erőt járrom én.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőség iroda: Budapest. IV.. Vármelegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Magyar királyi Államvasutak Igazgatóság.
288222/1916.
C. I.

HIRDETMEY.

„Kereskedelmi utazók mintaböröndjeinek pod-gyászviteldőj kedvezménye megszűnik.“

A m. kir. Államvasutak Igazgatóságától vett értesítés szerint az 1917. évi február hó 1-ével felemlt díjakkal érvényben lévő új személy- és podgyászdijszabással a minta-böröndökre engedélyezett kedvezményes díjak hatályon ki-vül helyzetnek s az említett naplót fogva a mintabörön-dök csak a rendes podgyász szállítási díjak fizetése mellett lesznek szállíthatók.

Budapest, 1916. december hó 9-én.
A kereskedelmi főosztály: Daray udvari tanácsos, igazgató.

NOÉMI FIA

a címe LACZKÓ GÉZA

most megjelent regényének,

Ára 5 korona. melyben egy színész nő pá-lyáját s a vidéki magyar élet változatos képeit festi.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

 Örizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

 A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítőndő, igen diszes, szép kivitellű fénycéptartó keret, (fekete mélyre alapon, ezüst nyomással) melybe bármilyen arckép beilleszthető. 2 korona beküldése ellenében bérmentv. küld
 Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
 Gyűjtőknek 6 darab után 1, 10 darab után 2 tiszteletpéldánnyal szolgálunk.
 Eredeti nagyság 10x18 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint felra is függeszthető, asztalra is állítható.

2-ik kiadásban TORMAY CÉCILE három nyelvre lefordított jelent meg nagyszerű regénye
Emberek a kövek között
 A Franklin-Társulat kiadása Ára 4 korona Kapható minden könyvkereskedésben

A KULTURA ÉS TUDOMÁNY legújabb kötete:
BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA
 írta Dr. JERUSALEM VILMOS
 A harmadik német kiadás után fordította SCHÖPFLIN ALADÁR
 Tartalma:
 I. A filozófia jelentősége és állása.
 II. A propaedeutikus (elő-készítő) diszciplínák.
 III. Ismeretkritika és ismeret-elmélet.
 IV. Metafizika vagy ontológia.
 V. Az esztétika útjai és céljai.
 VI. Etika és szociológia.
 Ára kötve 2 kor. 40 fillér.
 A Franklin-Társulat kiadása Kapható minden könyvkereskedésben.

A háborús helyzet megértéséhez nélkülözhetetlen kézikönyv a
ZSEBATLASZ
 1917. évre.
 HUSZONKÉT igen érdekes földrajzi, kül-politikai, közgazdasági, sta-tisztikai és háborús vonat-kozású cikkkel, nyolc kisebb, négy nagy színes térképpel és színes grafikonokkal.
 Ára 3 korona 60 fillér.
 A Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadása.
 Kapható: Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrássy-út 21. és a Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában, Budapest, IV., Egyetem-utca 4., valamint minden könyvkereskedésben.

Bizalmasan megsúgom:

 a **KÜRTI-CIPÓKRÉM** a legjobb.

Ujtsa meg arcbőrét a Schröder-Schenke-féle **hámlokurával**
 Dr. Lehmann módszer szerint Dr. Funke az összes szé-pítészerek ideáljának mondja. Ezen hámlo-kúra észre-vétlenül el-távolítja kö-rülbelül 10 nap alatt a felső bőrt az összes teint-hibákkal, u. m. szepő, miteszer, pattanás, sárga foltok, orrvörösség, lilacsos bőr, hervadt, petyhüdt bőr.
 A kúra után a bőr vakító **szépségben** hatalmasan és tisztán mutatko-zik, úgy mint a gyermeknél. Kétségesen készíthető otthon, anélkül, hogy környezete valamit észrevehetne; ára 14 kor. Diszkrét szétküldés utánvétel, vagy az összes díjazás beküldése ellenében (posta költséggel).
 SZÉPSÉGÁPOLÁSI INTÉZET V. U. Schröder-Schenke Wien, I/48. Wollzeile No. 15.

Hölgyek senki el ne mulassa azonnal megrendelni a hírneves és orvosilag kipróbált ártalmatlan „Ravissant” hajeltávolító krémét. Egy kísérlet meggyőzi Önt a fényes és azonnali gyors eredményről. Eltávolítja a hajszálakat, a karjairól mindennemű hajat. Semmi kezelés! Semmi melegelet! Sikertérít garantiákkal! Kézen-élváltó! A krémnek, kebelkérő, arczhám-lasztó. Számos elismerés! Közéző levelek Kapható: Botár Regina kozm. intézetében, Bpest, Erzsébet-körút 34. Szétküldés diszkrétan utánvétel mellett. Egy tégely ára 10 korona.

ALAPÍTVÁ 1914.
Gyász esetben Haltenberger Vilmos keimefestő, vegy tisztító és gőmosógépében festetnek feketére. Nagyvárad. Postafiók. Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Happy az **urivilág sevrópasztája**
 Szétküldési telep: Reiter és Tsa Budapest, István-ut 67/B.sz.
 40 sz. doboz ára K.-90
 60 sz. „ „ K 1.50
 100 sz. „ „ K 2.50

Az egész zeneműirodalom rendelkezésére áll annak, aki az Országos Hangjegykölcsönző Intézetben, Budapest, IV., Sütő-utca 2. félemlét, előfizet 3— KOR. HAVI KÖLCSÖNDIJÉRT.
 Betét helybelieknek 3— korona, vidékieknek 10— korona.
 Kérjen ismerttetést! Kérjen ismerttetést!

Ő császári és apostoli királyi Felsége

IV. KÁROLY KIRÁLY

huszárezredének egyenruhájában.

A kép nagyhírű akadémiai festő remekművének művészi sokszorosítása.

Ára kerettel együtt (nagysága 55×65 cm) 40 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

2. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre 30 korona.
Félévre 10 korona.
Negyedévre 5 korona.

A »Világhírűsítőkkel«-vel
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postálal meg-
latározott vitelidj is esatolandó.

A TÖRVÉNYHATÓSÁGOK KÜLDÖTTSEGEI A KORONÁZÁSI MENETBEN, ELŐL BUDAPESTI FŐVÁROS KÜLDÖTTEI — Jalfy Gyula férvétel.